

Τα δικαιώματά σας κοινωνικής ασφάλισης

στην Ελλάδα

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι πληροφορίες που παρέχονται από τον παρόντα οδηγό έχουν συνταχθεί και επικαιροποιηθεί σε στενή συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους του συστήματος αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία (MISSOC). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο MISSOC παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=815>

Ο παρών οδηγός παρέχει μια γενική περιγραφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στις αντίστοιχες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται μέσω άλλων δημοσιεύσεων του δικτύου MISSOC, οι οποίες διατίθενται μέσω του παραπάνω συνδέσμου. Μπορείτε επίσης να επικοινωνείτε με τις αρμόδιες αρχές και τα ιδρύματα που παρατίθενται στο παράρτημα I του παρόντος οδηγού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κάθε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό της δεν φέρουν καμία ευθύνη κατ' οιονδήποτε τρόπο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση	6
Εισαγωγή	6
Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας	7
Χρηματοδότηση.....	9
Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	9
Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη.....	11
Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;	11
Τι καλύπτεται;	11
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;	12
Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	13
Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα	14
Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	14
Τι καλύπτεται;	14
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	15
Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	15
Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας	17
Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;	17
Τι καλύπτεται;	17
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;.....	18
Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	18
Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας	20
Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;	20
Τι καλύπτεται;	21
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;	22
Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	23
Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος	24
Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;	24
Τι καλύπτεται;	25
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;.....	26
Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	26

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων	27
Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;	27
Τι καλύπτεται;	28
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;	29
Τα δικαιώματά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	29
Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες	31
Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	31
Τι καλύπτεται;	31
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	32
Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	32
Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα	34
Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;	34
Τι καλύπτεται;	34
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;	35
Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	35
Κεφάλαιο X: Ανεργία	37
Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;	37
Τι καλύπτεται;	37
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;	38
Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	38
Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης	40
Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;	40
Τι καλύπτεται;	40
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;	40
Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	40
Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη	41
Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;	41
Τι καλύπτεται;	41
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;	41
Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	42

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι.....	43
Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχές σε χρήμα.....	46

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση

Εισαγωγή

Εάν εργάζεστε στην Ελλάδα, δικαιούστε παροχές κοινωνικής ασφάλισης βάσει των ίδιων προϋποθέσεων που ισχύουν και για τους έλληνες εργαζομένους. Τα μέλη της οικογένειάς σας που διαμένουν στην Ελλάδα δικαιούνται ομοίως παροχές βάσει των ίδιων προϋποθέσεων με αυτές που ισχύουν και για τα μέλη της οικογένειας ενός έλληνα εργαζομένου.

Δεν υπάρχει ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει όλα τα ασφαλιστικά ιδρύματα στην Ελλάδα. Αυτό σημαίνει ότι οι παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι προϋποθέσεις απόκτησης δικαιωμάτων και τα δικαιολογητικά διαφέρουν για κάθε ίδρυμα. Ωστόσο, το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών, γνωστό ως **ΙΚΑ-ΕΤΑΜ**, είναι ο μεγαλύτερος οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών στην Ελλάδα και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Στον παρόντα οδηγό εξετάζεται κυρίως η κοινωνική ασφάλιση που παρέχεται από το ανωτέρω ίδρυμα.

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ασφαρίζει τους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα ή τους εργαζομένους του δημόσιου τομέα με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, υπό τον όρο να μην είναι ασφαλισμένοι σε άλλο γενικό σύστημα ασφάλισης. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ καλύπτει τις **παροχές ασθένειας και μητρότητας** και τις **συντάξεις**. Οι κλάδοι «**Ανεργία**» και «**Οικογενειακά επιδόματα**» καλύπτονται από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ): Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εισπράττει για λογαριασμό του ΟΑΕΔ τις εισφορές που καταβάλλονται για τον τελευταίο.

Εκτός του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, υπάρχουν και άλλα ειδικά συστήματα ασφάλισης:

- για τους δημοσίους υπαλλήλους,
- για ορισμένες κατηγορίες μισθωτών, όπως οι τραπεζικοί υπάλληλοι και οι δημοσιογράφοι,
- για τους αγρότες, οι οποίοι καλύπτονται από τον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), και
- για τους αυτοαπασχολούμενους, οι οποίοι καλύπτονται από ειδικά ασφαλιστικά ταμεία, όπως ο ΟΑΕΕ (για τα ελεύθερα επαγγέλματα, τους βιοτέχνες, τους εμπόρους, τους αυτοκινητιστές, τους ξενοδόχους, τους ταξιδιωτικούς πράκτορες κ.λπ.), και το ΕΤΑΑ (για τους μηχανικούς, τα νομικά επαγγέλματα, τους γιατρούς, τους φαρμακοποιούς και τους υπόλοιπους εργαζομένους του τομέα της υγείας).

Εάν η επαγγελματική σας δραστηριότητα καλύπτεται από άλλο ασφαλιστικό οργανισμό, απευθυνθείτε σε αυτόν για περισσότερες πληροφορίες. Τα στοιχεία επικοινωνίας των κύριων φορέων ασφάλισης και συνταξιοδότησης παρατίθενται στο **παράρτημα** του παρόντος οδηγού. Μπορείτε επίσης να απευθυνθείτε στο υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ του τόπου διαμονής σας για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το σύστημα ασφάλισης στο οποίο υπάγεστε.

Τρόποι ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Όταν απασχολείστε για πρώτη φορά σε εργασία που υπάγεται στο καθεστώς ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, πρέπει να εγγραφείτε στο υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ του τόπου διαμονής σας (και εφεξής να ενημερώνετε τους αρμοδίους για κάθε μεταβολή που αφορά τα προσωπικά σας στοιχεία). Στη συνέχεια, πρέπει να προσκομίσετε στον εργοδότη σας ένα αντίγραφο της βεβαίωσης εγγραφής σας στο ταμείο. Η βεβαίωση αυτή αποδεικνύει την ιδιότητά σας ως

ασφαλισμένου, βάσει της οποίας σας αποδίδεται ένας αριθμός ασφαλισμένου στο μητρώο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Τα στοιχεία της ασφάλισής σας αναγράφονται στις αναλυτικές περιοδικές δηλώσεις (Α.Π.Δ.) τις οποίες συμπληρώνει και υποβάλλει στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ο εργοδότης σε καθορισμένες ημερομηνίες. Το απόσπασμα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης αντικατοπτρίζει το ιστορικό ασφάλισής σας (ημέρες εργασίας και άλλα στοιχεία ασφάλισης) σε ηλεκτρονική μορφή. Μετά την ηλεκτρονική επεξεργασία των Α.Π.Δ., το απόσπασμα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης επικαιροποιείται και, κάθε εξάμηνο, ο εργοδότης λαμβάνει μια νέα έκδοση την οποία μεταβιβάζει στον εργαζόμενο. Μόλις ολοκληρωθεί η επικαιροποίηση των ηλεκτρονικών αρχείων των ασφαλισμένων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, τα αποσπάσματα αποστέλλονται απευθείας στον τόπο διαμονής του ενδιαφερόμενου.

Εάν είστε ελεύθερος επαγγελματίας, πρέπει να εγγραφείτε αρχικά στην ανάλογη ένωση ή επιμελητήριο (π.χ. Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Τεχνικό Επιμελητήριο κ.λπ.) και στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. (Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία), όταν αυτό απαιτείται, και στη συνέχεια στο ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο υπάγεστε.

Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης

Η ρύθμιση των κινδύνων ασφάλισης και των αντίστοιχων παροχών για τα άτομα που καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εντάσσεται σε ένα εξαιρετικά περίπλοκο πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει διαφορετικές διατάξεις ανάλογα με το χρόνο ασφάλισης. Το σύστημα που καθιερώθηκε το 1992 και εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα διαχωρίζει τους εργαζομένους σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που ασφαλίστηκαν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1992 και σε αυτούς που ασφαλίστηκαν μετά την 1η Ιανουαρίου 1993. Για τις δυο αυτές κατηγορίες εργαζομένων, προβλέπονται διαφορετικές προϋποθέσεις κάλυψης των κινδύνων και χορήγησης παροχών ενώ ποικίλλει και το ύψος των παροχών που λαμβάνουν.

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καταβάλλονται από τον εργαζόμενο και από τον εργοδότη. Το ύψος της εισφοράς του εργαζομένου αντιστοιχεί σε ποσοστό των ακαθάριστων αποδοχών, το οποίο παρακρατείται από τον εργοδότη κατά την καταβολή των αποδοχών ή το αργότερο δύο μήνες μετά την αντίστοιχη χρονική περίοδο. Το ύψος της εργοδοτικής εισφοράς, το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό επί των ακαθάριστων αποδοχών του εργαζομένου, βαρύνει τον εργοδότη και αποτελεί πρόσθετο ποσό της μισθολογικής δαπάνης. Αμφότερες οι εισφορές (εργατικές και εργοδοτικές) καταβάλλονται στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από τον εργοδότη εντός της προθεσμίας που καθορίζεται από τη νομοθεσία.

Προσφυγές

Σε περίπτωση διαφωνίας με απόφαση που έχει ληφθεί από την υπηρεσία του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στην οποία υπάγεστε, μπορείτε να υποβάλετε σχετικό αίτημα στην τοπική διοικητική επιτροπή (ΤΔΕ) του υποκαταστήματός ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εντός 30 ημερών μετά την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης. Εάν πρόκειται για απόφαση που αφορά σύνταξη, έχετε στη διάθεσή σας προθεσμία 3 μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης. Εάν διαφωνείτε με την απόφαση της ΤΔΕ, μπορείτε να προσφύγετε στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο εντός προθεσμίας 60 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης.

Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας

Οι περισσότεροι φορείς κοινωνικής ασφάλισης τελούν υπό τον έλεγχο και την εποπτεία του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Ορισμένοι φορείς κοινωνικής ασφάλισης τελούν υπό τον έλεγχο και την εποπτεία άλλων υπουργείων [όπως το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (ΝΑΤ) που υπάγεται στο υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) όπου ασφαλίζονται οι δημόσιοι υπάλληλοι, το οποίο υπάγεται στο υπουργείο Οικονομικών]. Οι δημόσιες αρχές παρεμβαίνουν σε περίπτωση πιθανής απάτης με γνώμονα την προστασία του γενικού συμφέροντος και

ελέγχουν την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας και των σχετικών διατάξεων από τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης (ταμεία ασφάλισης). Όλοι οι προαναφερθέντες οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης διοικούνται από διοικητικά συμβούλια στα οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των ασφαλισμένων, των συνταξιούχων, των εργοδοτών και του κράτους.

Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής προστασίας της χώρας, επιχειρήθηκε σημαντική αναδιάρθρωση των ασφαλιστικών φορέων με την ψήφιση του νόμου 3655/2008, με αποτέλεσμα τη μείωση (είτε με συγχωνεύσεις είτε με ενοποιήσεις ταμείων) του αριθμού των ασφαλιστικών ταμείων που υπάγονται στο υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (τα οποία παρέχουν κύρια ασφάλιση, επικουρικές συντάξεις και παροχές ασθένειας) από 133 σε 13. Το ασφαλιστικό ταμείο στο οποίο θα υπαχθεί ο υποψήφιος ασφαλιζόμενος εξαρτάται από τη φύση και το είδος της εργασίας που επιτελεί.

Ο κύριος οργανισμός ασφάλισης είναι το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών) στο οποίο είναι ασφαλισμένοι οι περισσότεροι μισθωτοί και άλλες κατηγορίες εργαζομένων. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είναι ο γενικός φορέας ασφάλισης μισθωτών στην Ελλάδα.

Οι αγρότες υπάγονται σε ξεχωριστό ασφαλιστικό ταμείο το οποίο καλύπτει τους εργαζόμενους στον γεωργικό τομέα (ΟΓΑ - Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων).

Οι αυτοαπασχολούμενοι (βιοτέχνες, ελεύθεροι επαγγελματίες, ξενοδόχοι, αυτοκινητιστές και τουριστικοί πράκτορες) ασφαλιζονται στον ΟΑΕΕ (Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών). Οι εργαζόμενοι στον τομέα της υγείας, οι δικηγόροι και οι μηχανικοί υπάγονται στο ΕΤΑΑ (Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων).

Οι εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (δηλαδή όσοι εργάζονται στον κλάδο διανομής του Τύπου, οι φωτορεπόρτερ, οι εκδότες, οι δημοσιογράφοι και οι λοιποί εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής ενημέρωσης) ασφαλιζονται στο ΕΤΑΠ-ΜΜΕ (Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης).

Κάθε ασφαλιστικός φορέας διέπεται από διαφορετική νομοθεσία. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι παροχές, οι προϋποθέσεις χορήγησής τους και οι συναφείς διατυπώσεις διαφέρουν μεταξύ των ταμείων. Οι διαφορές αυτές περιορίστηκαν σημαντικά με τους νόμους 3655/2008 και 3863/2010 που ψηφίστηκαν στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος και οι οποίοι προβλέπουν νέες διατάξεις που εναρμονίζουν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης για όλους τους ασφαλισμένους. Το νέο αυτό νομοθετικό πλαίσιο μπορεί να θεωρηθεί καρπός του μακροχρόνιου κοινωνικού διαλόγου μεταξύ της κυβέρνησης, του πολιτικού κόσμου και των κοινωνικών εταίρων, σχετικά με το καθεστώς κοινωνικής προστασίας της χώρας. Γενικός στόχος του εν λόγω νομοθετικού πλαισίου είναι η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος η οποία, δίνοντας έμφαση στην προστασία της δημόσιας, καθολικής, υποχρεωτικής και αναδιανεμητικής φύσης της κοινωνικής ασφάλισης, θα διασφαλίζει την κοινωνική δικαιοσύνη του συστήματος και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Τα προαναφερθέντα επιτυγχάνονται μέσω νέων διατάξεων οι οποίες παρέχουν κίνητρα για την παράταση της παραμονής των εργαζομένων στην αγορά εργασίας αποθαρρύνοντας την πρόωρη συνταξιοδότηση, καθώς και μέσω της κατάρτισης διαφόρων οδών πρόωρης συνταξιοδότησης. Άλλα μέτρα ενισχύουν τη σύνδεση μεταξύ εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και συνταξιοδοτικών παροχών, και διευκολύνουν τον συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η μελλοντική (μετά το 2019) χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών κλάδων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και στο πλαίσιο της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, δημιουργήθηκε το ΑΚΑΓΕ (Ασφαλιστικό Κεφάλαιο

Αλληλεγγύης Γενεών) η χρηματοδότηση του οποίου ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 2009. Το εν λόγω σύστημα καλύπτει τις ασφαλιστικές παροχές ασθένειας, μητρότητας, γήρατος, αναπηρίας και θανάτου.

Ο ΟΑΕΔ (Όργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) είναι αρμόδιος για τις παροχές ανεργίας καθώς και για τα οικογενειακά επιδόματα. Ωστόσο, τις εισφορές προς τον ΟΑΕΔ εισπράττει το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Χρηματοδότηση

Το σύστημα πρόνοιας βασίζεται στην αρχή της τριμερούς χρηματοδότησης (μισθωτοί, εργοδότες και κράτος), με ετήσιες κρατικές επιδοτήσεις προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης. Το ελληνικό σύνταγμα του 1975, το οποίο αναθεωρήθηκε το 2001, προβλέπει την αρχή του «κοινωνικού κράτους» μέσω διατάξεων οι οποίες εγγυώνται ευρεία κοινωνική προστασία. Συγκεκριμένα, το άρθρο 22 παράγραφος 5 που αφορά την κοινωνική ασφάλιση προβλέπει την υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων (μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων). Η λειτουργία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται σε αυτοδιοικούμενους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και καλύπτει τον ενεργό πληθυσμό ολόκληρης της χώρας. Διακρίνεται σε τρία επιμέρους συστήματα:

- το σύστημα υποχρεωτικής βασικής και συμπληρωματικής/επικουρικής ασφάλισης:
 - παρέχεται μέσω πέντε ασφαλιστικών ταμείων,
 - βασίζεται κατά κανόνα στην τρέχουσα χρηματοδότηση από εισφορές (διανεμητική αρχή),
- τα συστήματα προαιρετικής επαγγελματικής-επικουρικής ασφάλισης:
 - καθεστώς μέσω κεφαλαιοποίησης που παρέχεται από εννέα ασφαλιστικά ταμεία,
- προαιρετική ασφάλιση ιδιωτικού δικαίου:
 - καθεστώς μέσω κεφαλαιοποίησης που παρέχεται από διάφορες ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες.

Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό και οι σχετικές διατάξεις της ΕΕ αποσκοπούν στον καλύτερο συντονισμό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν κοινοί κανόνες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές ώστε να μη ζημιώνονται οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι και άλλοι ασφαλισμένοι όταν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται σε τέσσερις αρχές.

- Όταν μετακινείστε εντός της Ευρώπης, είστε πάντα ασφαλισμένος με βάση τη νομοθεσία ενός και μόνο κράτους μέλους: κατά κανόνα, εάν είστε εργαζόμενος, η χώρα αυτή θα είναι η χώρα στην οποία εργάζεστε, εάν δεν εργάζεστε, θα είναι η χώρα στην οποία διαμένετε.
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζει ότι έχετε τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους πολίτες της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένος.
- Όταν είναι απαραίτητο, περίοδοι ασφάλισης που κατοχυρώνονται σε άλλες χώρες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος.

- Οι παροχές σε χρήμα μπορούν να «εξαγονται», εάν ζείτε σε χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένος.

Μπορείτε να επικαλείστε τις διατάξεις της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα 27 κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν (ΕΟΧ) και την Ελβετία (31 χώρες συνολικά).

Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕ παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μετακινούνται ή ταξιδεύουν στην ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο II: Υγειονομική περίθαλψη

Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;

Βάσει των κανόνων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι παροχές σε είδος μπορούν να χορηγηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες ατόμων:

- στους εργαζομένους που είναι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ,
- στους δικαιούχους σύνταξης του ΙΚΑ, δηλαδή σε όλα τα άτομα που λαμβάνουν αναπηρική σύνταξη, σύνταξη γήρατος ή επιζώντος,
- στους συνταξιούχους των ειδικών ταμείων, οι οποίοι, όταν εργάζονταν, κατέβαλαν εισφορές στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ
- στα άτομα που συντηρούνται από ασφαλισμένους και δικαιούχους σύνταξης, υπό τον όρο ότι δεν έχουν το ίδιο δικαίωμα (άμεσο) στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης
- στους ανέργους που λαμβάνουν παροχές ανεργίας καθώς και στις ειδικές κατηγορίες ανέργων που υπάγονται σε ειδική ρύθμιση.

Ως συντηρούμενα άτομα νοούνται:

- ο/η σύζυγος του ασφαλισμένου, εάν δεν εργάζεται,
- οι κατιόντες συγγενείς, όποια και αν είναι η νομική σχέση
 - μέχρι την ηλικία των 18 ετών ή
 - εάν είναι άνεργοι, μέχρι την ηλικία των 24 ετών ή
 - εάν είναι σπουδαστές, για 2 έτη μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους ή την συμπλήρωση της ηλικίας των 26 ετών, όποιο επισυμβεί πρώτο
- οι γονείς (υπό ορισμένες προϋποθέσεις),
- τα ορφανά από πατέρα και μητέρα, τα εγγόνια, οι αδερφοί και οι αδερφές
- ο/η διαζευγμένος/η σύζυγος (υπό ορισμένες προϋποθέσεις),

Για να έχετε δικαίωμα σε παροχές σε είδος πρέπει να πληροίτε επιπλέον ορισμένες προϋποθέσεις. Πρέπει να έχετε τουλάχιστον 70 ημέρες εργασίας στη διάρκεια του ημερολογιακού έτους που προηγείται της ημερομηνίας δήλωσης της ασθένειας ή στη διάρκεια των 15 τελευταίων μηνών πριν από τη συγκεκριμένη ημερομηνία ενώ, σε αυτή την τελευταία περίπτωση, δεν λαμβάνονται υπόψη οι ημέρες εργασίας εντός των 3 τελευταίων μηνών της προαναφερθείσας περιόδου. Μία «ημέρα εργασίας» αντιστοιχεί σε μία ημέρα ασφάλισης. Οι ημέρες ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών εξομοιώνονται με ημέρες εργασίας. Οι περίοδοι λήψης των παροχών ασθένειας ή ανεργίας λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό του δικαιώματος στις παροχές ασφάλισης ασθένειας σε είδος. Οι περίοδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μπορούν, ανάλογα με την περίπτωση, να συνυπολογιστούν με τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει στην Ελλάδα, ακόμη και εάν αυτό δεν προβλέπεται στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας. Σε αυτή την περίπτωση, μπορείτε να απευθυνθείτε στο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις απαιτούμενες διαδικασίες.

Τι καλύπτεται;

Οι χορηγούμενες παροχές ασφάλισης ασθένειας σε είδος είναι οι ακόλουθες:

- ιατρική περίθαλψη·

- εργαστηριακές/κλινικές εξετάσεις,
- οδοντιατρική περίθαλψη,
- φάρμακα,
- νοσοκομειακή περίθαλψη,
- συμπληρωματική περίθαλψη (θεραπευτικά βοηθήματα, ορθοπεδικά είδη, γυαλιά, ακουστικά βοηθήματα, προθέσεις, κ.λπ.),
- λουτραθεραπεία και κούρα,
- επίδομα αεροθεραπείας.

Οι παροχές σε είδος χορηγούνται, στο βαθμό που πληροίτε τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου ισχύος του δικαιώματός σας στις παροχές. Η διάρκεια της περιόδου ισχύος του δικαιώματος καταχωρίζεται στο βιβλιάριο υγείας. Εάν μια συγκεκριμένη ασθένεια παραταθεί και μετά την εκπνοή του δικαιώματός σε παροχές, συνεχίζετε να δικαιούστε την παροχή περίθαλψης μέχρι την ανάρρωσή σας (συνέχιση της θεραπευτικής αγωγής). Το ποσοστό της συμμετοχής σας στα έξοδα περίθαλψης καθορίζεται σύμφωνα με τον κανονισμό του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 25 % (για παράδειγμα, για τα φάρμακα ή τις προθέσεις). Οι ασφαλισμένοι δικαιούνται νοσοκομειακή περίθαλψη σε δημόσιο νοσοκομείο ή σε συμβεβλημένη κλινική που υποδεικνύει ο ασφαλιστικός φορέας ή σε νοσοκομείο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών). Σε επείγουσες περιπτώσεις, επιτρέπεται η νοσοκομειακή περίθαλψη σε μη συμβεβλημένο νοσοκομείο ή κλινική. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ασφαλισμένος δικαιούται απόδοση δαπανών το ύψος της οποίας καθορίζεται από το κράτος. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες χορηγούμενες παροχές σε είδος, καθώς και με το ποσοστό συμμετοχής σας στα έξοδα θεραπειών, πρέπει να απευθυνθείτε στο αρμόδιο υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ του τόπου διαμονής σας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;

Η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται από δημόσια νοσοκομεία, συμβεβλημένες ιδιωτικές κλινικές και νοσοκομεία του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Στις αστικές περιοχές, οι ασφαλισμένοι επιλέγουν τον οικογενειακό γιατρό από τον σχετικό κατάλογο. Στις αγροτικές περιοχές, οι ασφαλισμένοι δεν έχουν δυνατότητα ελεύθερης επιλογής. Οι ασφαλισμένοι επισκέπτονται τον γιατρό του τοπικού παραρτήματος του ασφαλιστικού φορέα. Μπορούν να επισκέπτονται τους ειδικούς γιατρούς στο περιφερειακό υποκατάστημα του Ίδρυματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων με ραντεβού, βάσει λίστας αναμονής. Σε επείγουσες περιπτώσεις, μπορούν επίσης να επισκέπτονται ιδιωτικό ειδικό ιατρό.

Στο πλαίσιο του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης, ο ασθενής δεν οφείλει να καταβάλει συμμετοχή στο σημείο παροχής των υπηρεσιών. Στους ιδιωτικούς ιατρούς, οι ασφαλισμένοι οφείλουν να προκαταβάλουν μέρος του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών. Το ασφαλιστικό ταμείο επιστρέφει μέρος της δαπάνης σύμφωνα με τα καθορισμένα από το κράτος ποσά.

Το ατομικό βιβλιάριο υγείας είναι η ασφαλιστική ταυτότητα του άμεσα ασφαλισμένου για παροχές ασφάλισης ασθενείας σε είδος και σε χρήμα. Το οικογενειακό βιβλιάριο υγείας παρέχεται για τα μέλη της οικογένειας του ασφαλισμένου. Για τη χορήγηση του ατομικού βιβλιαρίου απαιτείται η συμπλήρωση τουλάχιστον 70 ημερών ασφάλισης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά τους τελευταίους δεκαπέντε μήνες. Όταν ο υπολογισμός πραγματοποιείται βάσει των τελευταίων δεκαπέντε μηνών, οι τελευταίοι 3 μήνες δεν λαμβάνονται υπόψη. Το ατομικό βιβλιάριο υγείας χορηγείται στους άμεσα ασφαλισμένους, δηλαδή, στους εργαζομένους ή στους δικαιούχους σύνταξης γήρατος ή

αναπηρίας, καθώς και στους άμεσα ασφαλισμένους άλλων ασφαλιστικών ιδρυμάτων που καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για παροχές ασφάλισης ασθενείας σε είδος (για παράδειγμα, συνταξιούχους του ΟΑΕΕ).

Το οικογενειακό βιβλιάριο υγείας χορηγείται στον άμεσα ασφαλισμένο για τα μέλη της οικογένειάς του, υπό τον όρο ότι αυτά δεν εργάζονται (και επομένως δεν έχουν άμεσο δικαίωμα). Επίσης, χορηγείται στη χήρα και στα τέκνα σε περίπτωση θανάτου του άμεσα ασφαλισμένου, καθώς και στους συνταξιούχους άλλων ταμείων που καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στο πλαίσιο της ασφάλισης ασθενείας. Κάθε Σεπτέμβριο, εκδίδεται «ετικέτα ασφαλιστικής ικανότητας» για τους ασφαλισμένους που έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις ανανέωσης του βιβλιαρίου υγείας τους. Κάθε Οκτώβριο, η ετικέτα αποστέλλεται στους εν λόγω ασφαλισμένους για να την επικολλήσουν στο βιβλιάριο υγείας τους. Η ίδια διαδικασία επαναλαμβάνεται τον Δεκέμβριο προκειμένου να καλυφθούν και οι ασφαλισμένοι που συμπλήρωσαν τις προϋποθέσεις εντός του διαστήματος Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου.

Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Εάν διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε, τόσο εσείς όσο και η οικογένειά σας, να χρησιμοποιείτε τις υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται εκεί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η περίθαλψη θα είναι δωρεάν, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη νομοθεσία της κάθε χώρας.

Εάν προγραμματίζετε προσωρινή παραμονή (διακοπές, επαγγελματικό ταξίδι κ.λπ.) σε άλλη χώρα της ΕΕ ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, προμηθευτείτε την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθενείας (EHIC) προτού αναχωρήσετε. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάρτα EHIC και πώς να την αποκτήσετε παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=559&langId=el>.

Εάν προγραμματίζετε να εγκατασταθείτε μόνιμα σε άλλη χώρα της ΕΕ, περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά σας σχετικά με παροχές υγειονομικής περίθαλψης παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Παροχές ασθενείας σε χρήμα καταβάλλονται μόνον στους ασφαλισμένους μισθωτούς, οι οποίοι, λόγω σωματικής ή ψυχικής δεν είναι σε θέση να εργαστούν και απουσιάζουν από τον χώρο εργασίας τους για περισσότερες από 3 ημέρες. Η διάρκεια χορήγησης της παροχής αυξάνεται αναλόγως του χρονικού διαστήματος καταβολής εισφορών. Πάντως, οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι ασφαλισμένοι:

- για τουλάχιστον 120 ημέρες κατά το ημερολογιακό έτος που προηγείται της ασθένειας (100 για όσους εργάζονται στον κλάδο των κατασκευών) ή για τους δώδεκα πρώτους μήνες εκ των 15 που προηγούνται της ασθένειας (διάρκεια παροχής: 182 ημέρες για μία ή περισσότερες ασθένειες εντός ενός έτους),
- για τουλάχιστον 300 ημέρες βάσει των καταβληθεισών εισφορών κατά τη διάρκεια των δύο ετών, ή για 27 μήνες εκ των 30 που προηγούνται της ασθένειας (διάρκεια παροχής: 360 ημέρες για την ίδια ασθένεια, εντός ενός έτους),
- για τουλάχιστον 1.500 ημέρες ασφάλισης, 600 εκ των οποίων κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών πριν από την επέλευση της ανικανότητας προς εργασία λόγω της ίδιας ασθένειας (διάρκεια παροχής: 720 ημέρες),
- 4.500 ημέρες ασφάλισης πριν από τη δήλωση της ασθένειας.

Αναλόγως της ηλικίας και του φακέλου ασφάλισης του ασθενούς, είναι δυνατή η καταβολή παροχής για 720 ημέρες σε περίπτωση που δεν πληροῦται η προϋπόθεση των 1.500 ή 4.500 ημερών ασφάλισης.

Μία «ημέρα εργασίας» αντιστοιχεί σε μία ημέρα ασφάλισης. Οι ημέρες ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών εξομοιώνονται με ημέρες εργασίας. Για τον καθορισμό του δικαιώματος σε παροχές ασφάλισης ασθενείας σε χρήμα, οι ημέρες επιδόματος ανεργίας δεν εξομοιώνονται με ημέρες ασφάλισης, ενώ λαμβάνονται υπόψη έως και 25 ημέρες λήψης των παροχών ασθενείας. Οι περίοδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μπορούν, ανάλογα με την περίπτωση, να συνυπολογιστούν με τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει στην Ελλάδα, ακόμη και εάν αυτό δεν προβλέπεται στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας. Σε αυτή την περίπτωση, μπορείτε να απευθυνθείτε στο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις απαιτούμενες διαδικασίες.

Τι καλύπτεται;

Ύψος των παροχών

Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα υπολογίζονται βάσει της ασφαλιστικής κατηγορίας, ανάλογα με τον μέσο όρο των αποδοχών κατά τη διάρκεια των τελευταίων 30 ημερών εργασίας του αμέσως προηγούμενου ημερολογιακού έτους.

Το βασικό ποσοστό ανέρχεται σε 50 % των αποδοχών αναφοράς της κατηγορίας σας. Το ποσοστό αυτό προσαυξάνεται κατά 10 % για κάθε συντηρούμενο μέλος της οικογένειάς σας, αλλά το συνολικό ποσό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 70 % του ποσοστού αναφοράς ή του ποσοστού αναφοράς για ασφαλισμένους στην κατηγορία 8. Στην περίπτωση νοσοκομειακής περίθαλψης, η παροχή μειώνεται κατά δύο τρίτα, εάν δεν υπάρχουν συντηρούμενα μέλη. Για τις πρώτες 15 ημέρες το συνολικό ανώτατο όριο των παροχών ασθενείας συν το συμπληρωματικό επίδομα για συντηρούμενα πρόσωπα (τέσσερα κατ' ανώτατο όριο) ανέρχεται σε 15,99 ευρώ την ημέρα. Μετά την πάροδο των 15 ημερών το

ανώτατο όριο των παροχών συν τα επιδόματα για συντηρούμενα πρόσωπα (τέσσερα κατ' ανώτατο όριο) ανέρχεται σε 29,39 ευρώ την ημέρα.

Διάρκεια των παροχών

Η παροχή ασθένειας καταβάλλεται με αφετηρία την 4η ημέρα μετά τη δήλωση ασθένειας ή μετά τη διάγνωσή της από το αρμόδιο όργανο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Εάν στη διάρκεια του ίδιου ημερολογιακού έτους διαπιστωθεί ότι ο ασφαλισμένος είναι ανίκανος προς εργασία λόγω της ίδιας ή άλλης ασθένειας, το επίδομα καταβάλλεται με αφετηρία την 1η ημέρα. Εάν η ασφάλιση του ασφαλισμένου είναι προαιρετική ή εάν πρόκειται για αυτοαπασχολούμενο (π.χ. οικοδόμοι), το επίδομα καταβάλλεται με αφετηρία την 11η ημέρα μετά τη δήλωση της ασθένειας. Η παροχή ασθένειας καταβάλλεται επτά ημέρες την εβδομάδα, έως:

- 182 ημέρες εντός του ίδιου ημερολογιακού έτους για την ίδια ή άλλη ασθένεια,
- 360 ημέρες για την ίδια ασθένεια, υπό τον όρο ότι έχετε συμπληρώσει περίοδο ασφάλισης τουλάχιστον 300 ημερών κατά τα δύο τελευταία έτη ή κατά τους τελευταίους 30 μήνες, χωρίς, στην τελευταία περίπτωση, να υπολογίζονται οι 3 τελευταίοι μήνες, ή
- 720 ημέρες, υπό τον όρο ότι έχετε συμπληρώσει περίοδο ασφάλισης 1.500 ημερών, εκ των οποίων οι 600 εντός των τελευταίων 5 ετών, ή 4.500 ημερών μέχρι τη δήλωση της ασθένειας ή ακόμη 300 έως 4.200 ημερών ανάλογα με την ηλικία σας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθένειας σε χρήμα;

Για να μπορείτε να λάβετε το επίδομα ασθένειας, πρέπει να προσκομίσετε τα ακόλουθα έγγραφα:

- απόσπασμα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης,
- βιβλιάριο υγείας (ατομικό και οικογενειακό),
- δήλωση του εργοδότη σχετικά με τη διάρκεια διακοπής της εργασίας και
- γνωμάτευση ανικανότητας προς εργασία θεράποντος γιατρού του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθένειας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Κατά κανόνα, οι παροχές ασθένειας σε χρήμα (δηλαδή παροχές που συνήθως αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται λόγω ασθένειας) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας.*

Όταν εγκαθίσταστε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, κάθε φορά που πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούστε παροχή ασθένειας, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας της σχετικής από τις προαναφερθείσες χώρες. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την κάλυψη της ασφάλισης ασθένειας όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας

Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Για να δικαιούστε επίδομα μητρότητας, πρέπει να έχετε συμπληρώσει κατά τα 2 έτη που προηγούνται του τοκετού τουλάχιστον 200 ημέρες ασφάλισης και να έχετε διακόψει την επαγγελματική σας δραστηριότητα.

Μία «ημέρα εργασίας» αντιστοιχεί σε μία ημέρα ασφάλισης. Οι ημέρες ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών εξομοιώνονται με ημέρες εργασίας. Τα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία δικαιούστε επίδομα ανεργίας δεν λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του δικαιώματος σε παροχές ασθένειας σε χρήμα, ενώ λαμβάνονται υπόψη έως και 25 ημέρες λήψης της παροχής ασθένειας. Οι περίοδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ μπορούν, ανάλογα με την περίπτωση, να συνυπολογιστούν με τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει στην Ελλάδα, ακόμη και εάν αυτό δεν προβλέπεται στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας. Σε αυτή την περίπτωση, μπορείτε να απευθυνθείτε στο **τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ** για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις απαιτούμενες διαδικασίες.

Τι καλύπτεται;

Οι παροχές μητρότητας που χορηγούνται κατά τη γέννηση ενός παιδιού είναι οι ακόλουθες:

- επίδομα τοκετού για την κάλυψη μαιευτικών δαπανών (παροχή σε είδος),
- επίδομα μητρότητας (για την κυοφορία και την περίοδο λοχείας),
- ειδικό βοήθημα αποζημίωσης
- ειδική άδεια μητρότητας.

Επίδομα τοκετού

Οι δικαιούχοι (γυναίκες ασφαλισμένες με μισθωτή απασχόληση και συνταξιούχοι, καθώς και οι σύζυγοι αυτών) μπορούν να επιλέξουν να λάβουν επίδομα τοκετού για μαιευτικές δαπάνες. Η παροχή είναι κατ' αποκοπή ποσό που ισούται με το τριακονταπλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη, υπό τον όρο ότι έχουν συμπληρωθεί 50 ημέρες ασφάλισης κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή κατά τους τελευταίους δεκαπέντε μήνες, χωρίς να υπολογίζονται οι 3 τελευταίοι μήνες.

Επίδομα μητρότητας

Το επίδομα αυτό καταβάλλεται υπό τον όρο ότι δεν εργάζεστε, κατά τις 56 ημέρες που προηγούνται της πιθανής ημερομηνίας τοκετού και κατά τις 63 ημέρες που έπονται της γέννησης του παιδιού. Το ύψος του επιδόματος μητρότητας (για την κυοφορία και την περίοδο λοχείας) ισοδυναμεί με το ποσό των αποδοχών σας.

Ειδικό επίδομα αποζημίωσης

Οι γυναίκες με μισθωτή απασχόληση που είναι έγκυες, λεχώνες ή γαλουχούσες οι οποίες, λόγω ειδικών συνθηκών, εκτίθενται, στο πλαίσιο της εργασίας τους, σε κινδύνους για την υγεία τη δική τους ή των παιδιών τους λαμβάνουν «ειδικό επίδομα αποζημίωσης», όταν δεν είναι εφικτή, από πρακτικής και αντικειμενικής απόψεως, η αλλαγή της θέσης εργασίας της από τον εργοδότη. Για την καταβολή αυτού του ειδικού επιδόματος, η ασφαλισμένη πρέπει να έχει συμπληρώσει 200 ημέρες ασφάλισης κατά τα 2 έτη που προηγούνται της ημερομηνίας κατά την οποία διακόπτει την επαγγελματική δραστηριότητά της. Το ύψος του ειδικού επιδόματος είναι όμοιο με αυτό του επιδόματος ασθένειας, χωρίς ανώτατο όριο

(ποσοστό αναφοράς της 8ης κατηγορίας ασφαλισμένων) και καταβάλλεται από τον εργοδότη και από τον οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης.

Ειδική άδεια μητρότητας

Η εν λόγω άδεια έπεται της κανονικής άδειας μητρότητας ή της περιόδου κατά την οποία η εργαζόμενη ασκεί μισθωτή δραστηριότητα με μειωμένο ωράριο και η διάρκειά της μπορεί να είναι έξι μήνες κατ' ανώτατο όριο. Κατά τη διάρκεια της άδειας αυτής, ο ΟΑΕΔ καταβάλλει στην εργαζόμενη μηνιαίο ποσό ίσο με τον ελάχιστο μισθό, καθώς και ένα ποσοστό του επιδόματος αδείας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Έντυπα αιτήσεων διατίθενται στο τοπικό υποκατάστημα ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Για να λάβετε το επίδομα τοκετού, πρέπει να προσκομίσετε το ατομικό ή το οικογενειακό βιβλιάριο υγείας σας μαζί με την ληξιαρχική πράξης γέννησης του παιδιού.

Τα έγγραφα που απαιτούνται για την καταβολή του επιδόματος μητρότητας είναι τα ακόλουθα:

- απόσπασμα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης,
- ατομικό βιβλιάριο υγείας,
- οικογενειακό βιβλιάριο υγείας (για τον υπολογισμό της προσαύξησης λόγω συντηρούμενων μελών της οικογένειας),
- βεβαίωση μαιευτήρα – γυναικολόγου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ όσον αφορά την πιθανή ημερομηνία τοκετού,
- υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη διά της οποίας πιστοποιείται η διακοπή της εργασίας,
- ληξιαρχική πράξη γέννησης του παιδιού (μετά τον τοκετό, για την καταβολή του επιδόματος στη διάρκεια της περιόδου λοχείας).

Κατά τον πρώτο χρόνο εργασίας, ο εργοδότης συνεχίζει να καταβάλλει για 15 ημέρες στην εργαζόμενη τον μισθό της κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας, εφόσον η τελευταία έχει συμπληρώσει τουλάχιστον δέκα ημέρες εργασίας. Εάν η εργαζόμενη έχει συμπληρώσει τον πρώτο χρόνο εργασίας, ο εργοδότης μπορεί να συνεχίσει να της καταβάλλει τον μισθό για έναν μήνα, κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας. Ο εργοδότης μπορεί να αφαιρέσει τυχόν ποσά που λαμβάνει η εργαζόμενη από το ασφαλιστικό της ταμείο για την ίδια περίοδο.

Το ειδικό επίδομα αποζημίωσης καταβάλλεται στους δικαιούχους από τον ΟΑΕΔ (Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού). Κατά την ίδια περίοδο, ο ΟΑΕΔ πιστώνει εισφορές για συντάξεις γήρατος.

Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις συντονισμού καλύπτουν παροχές μητρότητας και τις συναφείς παροχές πατρότητας. Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας.

Κατά κανόνα, οι παροχές σε χρήμα (δηλαδή παροχές που αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας*. Οι παροχές σε είδος (δηλαδή ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και νοσοκομειακή περίθαλψη) παρέχονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας διαμονής σας, όπως εάν ήσασταν ασφαλισμένοι εκεί.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας

Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;

Επιδόματα

Το υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει θεσπίσει 10 προγράμματα οικονομικής στήριξης για τις ακόλουθες κατηγορίες αναπηρίας:

- τυφλότητα
- κωφλαλία
- βαριά νοητική στέρηση
- μεσογειακή αναιμία
- αιμορροφιλία – AIDS
- βαριά αναπηρία
- εγκεφαλική παράλυση
- παραπληγία – τετραπληγία – ακρωτηριασμός
- επίδομα ατόμων προσβληθέντων από τη νόσο του Χάνσεν
- επίδομα καυσίμων.

Τα εν λόγω επιδόματα χορηγούνται μέσω μηχανισμών κοινωνικής πρόνοιας και στοχεύουν στην κάλυψη των ατόμων με ειδικές ανάγκες (με αναπηρία). Πρόκειται για παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα, οι οποίες χρηματοδοτούνται μέσω δημοτικών πόρων και χορηγούνται ανεξάρτητα από εισοδηματικά κριτήρια. Οι απαιτήσεις για τους δικαιούχους διαφέρουν ανάλογα με το πρόγραμμα και περιλαμβάνουν κυρίως κριτήρια σχετικά με την κατάσταση της κοινωνικής ασφάλισης και τη χορήγηση τυχόν άλλων παροχών αναπηρίας.

Αναπηρική σύνταξη

Αναπηρική σύνταξη για μη επαγγελματική ασθένεια

Για την απόκτηση δικαιώματος αναπηρικής σύνταξης, πρέπει:

- να έχετε κριθεί ανάπηρος από τις υγειονομικές επιτροπές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με βαθμό αναπηρίας τουλάχιστον 50%,
- να έχετε συμπληρώσει την απαιτούμενη περίοδο ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Οι περίοδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ συνυπολογίζονται με τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει στην Ελλάδα και πρέπει να τις αναφέρετε σε κάθε αίτηση που υποβάλλετε.

Εάν εγγραφήκατε στην κοινωνική ασφάλιση πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, για να αποκτήσετε δικαίωμα σύνταξης αναπηρίας πρέπει να πληροίτε τις ανωτέρω γενικές προϋποθέσεις καθώς και να έχετε συμπληρώσει στο πλαίσιο του συστήματος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τουλάχιστον:

- 4.500 ημέρες ασφάλισης, εάν είστε άνδρας 65 ετών ή γυναίκα 60 ετών,
- ή 10.000 ημέρες ασφάλισης άνευ ηλικιακού ορίου,

- ή 1.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων οι 600 τουλάχιστον εντός των τελευταίων 5 ετών που προηγούνται της αναπηρίας,
- ή 300 ημέρες ασφάλισης, εάν δεν είστε ακόμη 21 ετών (αριθμός που αυξάνεται σταδιακά στις 4.200 με την προσθήκη 120 ημερών κατ' έτος μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας – ενώ αυτές οι 300 ημέρες πρέπει να έχουν συμπληρωθεί κατά τα 5 έτη που προηγούνται του έτους της αναπηρίας).

Σε περίπτωση ασφάλισης μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, για να αποκτήσετε δικαίωμα σύνταξης αναπηρίας, πρέπει να έχετε συμπληρώσει στο πλαίσιο του συστήματος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τουλάχιστον:

- 4.500 ημέρες ασφάλισης, εάν είστε 65 ετών (άνδρες και γυναίκες) ή
- 1.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων οι 600 να αντιστοιχούν στα 5 έτη που προηγούνται του έτους εμφάνισης της αναπηρίας,
- ή 300 ημέρες ασφάλισης, εάν δεν είστε ακόμη 21 ετών (αριθμός που αυξάνεται σταδιακά στις 1.500, με την προσθήκη 120 ημερών κατ' έτος μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους).

Αναπηρική σύνταξη λόγω εργατικού ατυχήματος

Για να δικαιούστε σύνταξη αναπηρίας, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας έναρξης της κοινωνικής ασφάλισής σας, πρέπει να έχετε κριθεί με μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον 50% και να έχετε συμπληρώσει τουλάχιστον μία ημέρα εργασίας ως ασφαλισμένος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Αναπηρική σύνταξη μη οφειλόμενη σε εργατικό ατύχημα

Για να δικαιούστε σύνταξη αναπηρίας, πρέπει να πληροίτε τις ανωτέρω γενικές προϋποθέσεις και να έχετε συμπληρώσει, ως ασφαλισμένος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το ήμισυ των ημερών ασφάλισης που απαιτούνται για τη χορήγηση αναπηρικής σύνταξης λόγω συνήθους ασθένειας (ανάλογα με το έτος έναρξης της ασφάλισής σας).

Αναπηρική σύνταξη λόγω επαγγελματικής ασθένειας

Για να δικαιούστε σύνταξη αναπηρίας, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας έναρξης της ασφάλισής σας, πρέπει να πληροίτε τις ανωτέρω γενικές προϋποθέσεις και να έχετε ήδη συμπληρώσει την ελάχιστη περίοδο ασφάλισης που προβλέπεται από τους κανονισμούς ασφάλισης ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για την κάλυψη της επαγγελματικής ασθένειας από την οποία πάσχετε.

Τι καλύπτεται;

Επιδόματα

Το υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης χορηγεί τα ακόλουθα επιδόματα αναπηρίας, το οποία καταβάλλονται ανά δύο μήνες:

- τυφλότητα: 362 ευρώ ή 697 ευρώ (ανάλογα με την υποκατηγορία)
- κωφλαλία: 362 ευρώ
- βαριά νοητική στέρηση: 527 ευρώ
- μεσογειακή αναιμία: 362 ευρώ
- αιμορροφιλία – AIDS: 697 ευρώ
- βαριά αναπηρία: 313 ευρώ

- εγκεφαλική παράλυση: 697 ευρώ
- παραπληγία – τετραπληγία – ακρωτηριασμός (ασφαλισμένοι και ανασφάλιστοι): 771 ευρώ
- επίδομα ατόμων προσβληθέντων από τη νόσο του Χάνσεν: 362 ευρώ ή 697 ευρώ (ανάλογα με την υποκατηγορία)
- επίδομα καυσίμων: 165 ευρώ.

Αναπηρική σύνταξη

Οι ολικώς τυφλοί και οι ασφαλισμένοι που έχουν προσβληθεί από ορισμένες ασθένειες και έχουν συμπληρώσει 4.050 ημέρες εισφορών, λαμβάνουν σύνταξη που αντιστοιχεί σε 10.500 εργάσιμες ημέρες ανεξαρτήτως της ηλικίας τους.

Το ύψος της σύνταξης αναπηρίας εξαρτάται από τον βαθμό αναπηρίας, από την αιτία της αναπηρίας καθώς και από τις αποδοχές των πέντε ετών που προηγούνται της υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης. Βάσει των ανωτέρω, ο ασφαλισμένος δικαιούται:

- πλήρη σύνταξη, εάν το ποσοστό της αναπηρίας του υπερβαίνει το 80%,
- 75% της πλήρους σύνταξης, εάν το ποσοστό της αναπηρίας του είναι μεταξύ 67% και 79,9%, εκτός εάν έχει συμπληρώσει 6.000 ημέρες ασφάλισης ή εάν η αναπηρία οφείλεται σε ψυχική ασθένεια, περίπτωση κατά την οποία έχει δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη,
- 50% της πλήρους σύνταξης, εάν το ποσοστό της αναπηρίας του είναι μεταξύ 50% και 66,9%, εκτός εάν έχει συμπληρώσει 6.000 ημέρες ασφάλισης ή εάν η αναπηρία οφείλεται σε ψυχική ασθένεια, περίπτωση κατά την οποία έχει δικαίωμα στο 75% της πλήρους σύνταξης,

Υπό ορισμένες συνθήκες, οι αναπηρικές συντάξεις καθίστανται μόνιμες, πράγμα που σημαίνει ότι οι συνταξιούχοι δεν υποχρεούνται να επανεξεταστούν από τις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Για περισσότερες πληροφορίες, απευθυνθείτε στο αρμόδιο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Είναι δυνατή η σώρευση της εν λόγω παροχής με άλλες συντάξεις ή δηλωθέντα εισοδήματα μέχρι το συνολικό ποσό των 3.680 ευρώ τον μήνα για όλες τις συντάξεις.

Σε περίπτωση ολικής αναπηρίας, καταβάλλεται συμπλήρωμα σύνταξης για φροντίδα παρεχόμενη από τρίτο άτομο. Το συμπλήρωμα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 660,80 ευρώ τον μήνα.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές αναπηρίας;

Επιδόματα

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα επιμέρους προγράμματα και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, μπορείτε να απευθύνεστε στην κοινωνική υπηρεσία του δήμου στον οποίο διαμένετε, η οποία είναι αρμόδια για την υλοποίηση των ανωτέρω προγραμμάτων οικονομικής στήριξης.

Αναπηρική σύνταξη

Τα δικαιολογητικά που πρέπει να προσκομίσετε στο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για να λάβετε αναπηρική σύνταξη είναι τα ακόλουθα:

- έντυπο αίτησης το οποίο διατίθεται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ,

- πλήρης φάκελος ασφαλισμένου (αποσπάσματα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης, κάρτα ασφαλισμένου και καταβάλλοντος εισφορά, ασφαλιστικά βιβλιάρια, κ.λπ.),
- υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη στην οποία να εμφανίζεται το ιστορικό απασχόλησης (περίοδος απασχόλησης, διακοπή της εργασίας ή συνέχιση της επαγγελματικής δραστηριότητας),
- φωτοαντίγραφο της ταυτότητας,
- φωτοαντίγραφο δήλωσης φόρου εισοδήματος από τις φορολογικές αρχές,
- πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης (ληξιαρχικές πράξεις γάμου και γέννησης των τέκνων),
- δικαιολογητικά για τα παιδιά που σπουδάζουν ή είναι ανίκανα προς εργασία.
- όλα τα ιατρικά δεδομένα προς υποστήριξη της αίτησης χορήγησης αναπηρικής σύνταξης.

Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ο αρμόδιος φορέας της χώρας στην οποία αιτείστε σύνταξη αναπηρίας λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης ή μόνιμης διαμονής που έχετε συμπληρώσει δυνάμει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη θεμελίωση δικαιώματος παροχών αναπηρίας.

Οι παροχές αναπηρίας καταβάλλονται ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.* Οι απαραίτητοι διοικητικοί έλεγχοι και ιατρικές εξετάσεις γίνονται κατά κανόνα από τον αρμόδιο φορέα της χώρας στην οποία κατοικείτε. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να σας ζητηθεί να επιστρέψετε στη χώρα από την οποία λαμβάνετε τη σύνταξή σας για να πραγματοποιήσετε εκεί τις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον σας το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας σας.

Κάθε χώρα εφαρμόζει τα δικά της κριτήρια για τον προσδιορισμό του βαθμού αναπηρίας. Κατά συνέπεια, ενδέχεται ορισμένες χώρες να αναγνωρίζουν για κάποιο πρόσωπο βαθμό αναπηρίας 70%, ενώ σε άλλες χώρες το ίδιο πρόσωπο δεν θεωρείται διόλου ανάπηρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν εναρμονίζονται αλλά απλώς συντονίζονται από τις διατάξεις της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος

Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;

Για να δικαιούστε σύνταξη γήρατος, πρέπει να είστε ορισμένης ηλικίας και να έχετε σωρεύσει ορισμένο αριθμό ασφαλιστικών ημερών. Οι βασικές προϋποθέσεις για να δικαιούστε σύνταξη γήρατος είναι οι ακόλουθες:

- να έχετε συμπληρώσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 65 ετών (60 έτη για τις γυναίκες). Σε περίπτωση που έχετε ασφαλιστεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, η ηλικία συνταξιοδότησης είναι τα 65 έτη για τους άνδρες και για τις γυναίκες.
- σε περίπτωση που έχετε ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, να έχετε πραγματοποιήσει τουλάχιστον 10.000 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 62 ετών (57 έτη για τις γυναίκες).
- εάν ασκείτε βαρύ και ανθυγιεινό επάγγελμα και έχετε ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, πρέπει, στην ηλικία των 60 ετών (55 έτη για τις γυναίκες), να έχετε συμπληρώσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας, εκ των οποίων οι 3.600 να αφορούν βαρεία και ανθυγιεινή δραστηριότητα, και 1.000 ημέρες κατά τα τελευταία 13 έτη που προηγούνται της ηλικίας εξόδου στη σύνταξη ή της αίτησης καταβολής της σύνταξης. Εάν είστε ασφαλισμένοι από την 1η Ιανουαρίου 1993, πρέπει, στην ηλικία των 60 ετών (άνδρες και γυναίκες), να έχετε συμπληρώσει τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας, εκ των οποίων οι 3.375 να αφορούν βαρεία και ανθυγιεινή δραστηριότητα.
- τουλάχιστον 10.500 ημέρες εργασίας (που αντιστοιχούν σε 35 έτη) ως μισθωτοί μέχρι την ηλικία των 58 ετών (άνδρες και γυναίκες) ή 10.500 ημέρες εργασίας εκ των οποίων 7.500 σε βαρεία και ανθυγιεινή δραστηριότητα μέχρι την ηλικία των 55 ετών, υπό τον όρο να έχετε ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992,
- τουλάχιστον 11.100 ημέρες εργασίας (που αντιστοιχούν σε 37 έτη) ως μισθωτοί, ανεξαρτήτως ηλικίας και ημερομηνίας έναρξης της ασφάλισης.
- εάν είστε μητέρα ανήλικου (κάτω των 18 ετών) ή ανάπηρου τέκνου και έχετε ξεκινήσει την ασφάλισή σας μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1992, τουλάχιστον 5.500 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 55 ετών. Εάν η ασφάλισή σας ξεκίνησε μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, απαιτούνται τουλάχιστον 6.000 ημέρες ασφάλισης.

Είναι δυνατή η χορήγηση πρόωρης σύνταξης, η οποία χορηγείται, όμως, μειωμένη κατά ένα συντελεστή 0,005 (ή 1/200) ανά μήνα που υπολείπεται μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για τη χορήγηση της πλήρους σύνταξης, εφόσον έχετε:

- τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 60 ετών (55 έτη για τις γυναίκες), ή τουλάχιστον 10.000 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 60 ετών (55 έτη για τις γυναίκες), εφόσον έχετε συμπληρώσει 100 ημέρες εργασίας κατ' έτος στη διάρκεια των 5 ετών που προηγούνται της αίτησης καταβολής της σύνταξης και έχετε ασφαλιστεί στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1992,
- τουλάχιστον 10.500 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 53 ετών, εκ των οποίων 7.500 ημέρες σε βαρεία και ανθυγιεινή δραστηριότητα, υπό τον όρο να έχετε ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992.
- τουλάχιστον 4.500 ημέρες εργασίας μέχρι την ηλικία των 60 ετών, εκ των οποίων οι 750 πρέπει να έχουν συμπληρωθεί εντός των πέντε τελευταίων ετών πριν από την αίτηση καταβολής της σύνταξης για άνδρες και γυναίκες, σε περίπτωση που έχετε ξεκινήσει την ασφάλισή σας την 1η Ιανουαρίου 1993.

Για την απόκτηση δικαιώματος σύνταξης γήρατος, μπορούν να ληφθούν υπόψη 200 ημέρες επιδόματος ασθένειας και 200 ημέρες επιδόματος ανεργίας κατά το μέγιστο, υπό τον όρο ότι αυτές οι παροχές ελήφθησαν στη διάρκεια των δέκα ετών που προηγούνται της αίτησης καταβολής της σύνταξης. Οι περιόδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ συνυπολογίζονται με τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει στην Ελλάδα. Στην αίτησή σας για τη χορήγηση σύνταξης πρέπει να αναφέρετε αυτές τις περιόδους καθώς και να επισυνάψετε σε αυτήν όλα τα δικαιολογητικά που περιέχει ο προσωπικός σας φάκελος ασφαλισμένου.

Πέραν των προϋποθέσεων που περιγράφονται ανωτέρω, υπάρχουν και άλλες περιπτώσεις χορήγησης σύνταξης. Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον [δικτυακό τόπο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ](#) ή απευθυνθείτε στο αρμόδιο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ή, εάν είστε αυτοαπασχολούμενος, επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο του ΟΑΕΕ ή του ΕΤΑΑ.

Τι καλύπτεται;

Το ύψος της σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας που θα σας χορηγηθεί από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εφόσον πληροίτε τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και έχετε ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, εξαρτάται από τη διάρκεια της περιόδου ασφάλισης, τις αποδοχές που θεμελιώνουν το δικαίωμα σύνταξης και τα πέντε καλύτερα έτη, από άποψη αποδοχών, μεταξύ των δέκα ετών που προηγούνται του έτους αίτησης καταβολής της σύνταξης, βάσει των οποίων κατατάσσετε σε μια από τις ισχύουσες κατηγορίες ασφαλισμένων. Η βάση υπολογισμού της σύνταξης προσαρμόζεται ανάλογα με τις συνταξιοδοτικές προσαυξήσεις που έχουν ήδη χορηγηθεί. Η κατώτατη σύνταξη ανέρχεται επί του παρόντος σε 486,84 ευρώ τον μήνα, ενώ η μέγιστη σε 2.373,57 ευρώ τον μήνα, εξαιρουμένων των οικογενειακών επιδομάτων.

Εάν η ασφάλισή σας ξεκίνησε μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, το ύψος της σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας που θα σας χορηγηθεί από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις, αντιστοιχεί, κατ' έτος ασφάλισης, στο 2 % των αποδοχών των πέντε ετών που προηγούνται της αίτησης καταβολής της σύνταξης με τις εν λόγω αποδοχές να αναπροσαρμόζονται ανάλογα με τις συνταξιοδοτικές προσαυξήσεις που έχουν ήδη χορηγηθεί, μέχρι το 70 % κατά μέγιστο. Η κατώτατη σύνταξη ανέρχεται επί του παρόντος σε 495,74 ευρώ τον μήνα, ενώ η μέγιστη σε 2.773,40 ευρώ τον μήνα, εξαιρουμένων των οικογενειακών επιδομάτων.

Για τα άτομα που έχουν ασφαλιστεί πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, το ύψος της σύνταξης προσαυξάνεται:

- για τον σύζυγο, υπό τον όρο ότι δεν εργάζεται και δεν λαμβάνει σύνταξη,
- για τα τέκνα (μέχρι 3), υπό τον όρο ότι αυτά:
 - είναι άγαμα, δεν εργάζονται, δεν λαμβάνουν σύνταξη και είναι κάτω των 18 (ή των 24 ετών εάν σπουδάζουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της ημεδαπής ή της αλλοδαπής) ή,
 - εάν πρόκειται για τέκνα ανίκανα προς εργασία, των οποίων η αναπηρία έχει εμφανιστεί πριν την ηλικία των 18 ετών και για τα οποία ο έτερος σύζυγος δεν λαμβάνει συμπλήρωμα σύνταξης.

Σε ό,τι αφορά τους ασφαλισμένους μετά την ημερομηνία της 1η Ιανουαρίου 1993, το ύψος της σύνταξής τους προσαυξάνεται μόνο για τα άγαμα και τα ανήλικα τέκνα (μέχρι 3) που δεν εργάζονται ή είναι ανίκανα προς εργασία και τα οποία δεν έχουν δικαίωμα σύνταξης. Αυτή η προσαύξηση παρατείνεται μέχρι το 24ο έτος, εάν τα τέκνα ακολουθούν αναγνωρισμένες σπουδές στη μεταδευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της

ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Εάν ο/η σύζυγος λαμβάνει επίσης σύνταξη, το συμπλήρωμα χορηγείται στον έναν από τους δύο γονείς, ανάλογα με το τι θα επιλέξουν οι ίδιοι.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές γήρατος;

Τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλλετε στο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για να λάβετε σύνταξη γήρατος είναι τα ακόλουθα:

- έντυπο αίτησης το οποίο διατίθεται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ,
- πλήρη φάκελο ασφαλισμένου (αποσπάσματα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης, κάρτα ασφαλισμένου και καταβάλλοντος εισφορά, ασφαλιστικό βιβλιário, κ.λπ.),
- υπεύθυνη δήλωση του εργοδότη στην οποία να εμφανίζεται το ιστορικό απασχόλησης (περίοδος απασχόλησης, διακοπή της εργασίας ή συνέχιση της επαγγελματικής δραστηριότητας),
- φωτοαντίγραφο ταυτότητας,
- φωτοαντίγραφο δήλωσης φόρου εισοδήματος από τις φορολογικές αρχές,
- πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης (ληξιαρχικές πράξεις γάμου και γέννησης των τέκνων),
- δικαιολογητικά για τα παιδιά που σπουδάζουν ή είναι ανίκανα προς εργασία.

Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ για τις συντάξεις γήρατος αφορούν αποκλειστικά τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι τυχόν εταιρικά, επαγγελματικά ή ιδιωτικά συστήματα. Οι διατάξεις αυτές εγγυώνται ότι:

- Σε κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί, το ασφαλιστικό ιστορικό σας διατηρείται μέχρι να φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης στην εκάστοτε χώρα.
- Κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, η Νορβηγία και η Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί οφείλει να σας καταβάλει σύνταξη γήρατος, όταν φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης. Το ποσό που θα λαμβάνετε από κάθε χώρα εξαρτάται από τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψής σας σε αυτή.
- Η σύνταξή σας θα σας καταβάλλεται οπουδήποτε διαμένετε στην ΕΕ (και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία).*

Οφείλετε να υποβάλετε την αίτησή σας στον φορέα συνταξιοδοτικής ασφάλισης της χώρας της ΕΕ (ή της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας) όπου ζείτε, εκτός εάν δεν έχετε εργαστεί ποτέ εκεί. Σε τέτοια περίπτωση, πρέπει να υποβάλετε την αίτησή σας στη χώρα όπου εργαστήκατε για τελευταία φορά.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων

Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;

Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή δικαιούχου σύνταξης, τα μέλη της οικογένειάς του έχουν δικαίωμα σύνταξης επιζώντων, υπό τον όρο ότι ο θανών:

- πληρούσε τις προϋποθέσεις χορήγησης σύνταξης γήρατος ή
- πληρούσε τις προϋποθέσεις χορήγησης αναπηρικής σύνταξης ή
- είχε συμπληρώσει 1.500 ημέρες ασφάλισης, εκ των οποίων τουλάχιστον 300 ημέρες εντός των πέντε ετών που προηγούνται του έτους του θανάτου.

Εάν ο θάνατος του ασφαλισμένου οφείλεται σε εργατικό ατύχημα, τα μέλη της οικογένειάς του δικαιούνται σύνταξη ανεξαρτήτως της περιόδου ασφάλισης· εάν το ατύχημα που προκάλεσε το θάνατο δεν είναι επαγγελματικού χαρακτήρα, πρέπει να έχει συμπληρωθεί το ήμισυ του αριθμού των ημερών ασφάλισης που προαναφέρθηκαν.

Μετά από θάνατο ατόμου που λαμβάνει σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας, η σύνταξη αυτή μεταβιβάζεται στα μέλη της οικογένειάς του, χωρίς να επανεξετάζεται η περίοδος ασφάλισης του θανόντος. Οι δικαιούχοι είναι οι εξής:

- ο επιζών σύζυγος,
- οι κατιόντες συγγενείς, όποια και αν είναι η νομική σχέση τους, εάν είναι άγαμοι, δεν έχουν συνταξιοδοτηθεί, είναι κάτω των 18 ή μέχρι 24 ετών, ακολουθούν αναγνωρισμένες από το κράτος σπουδές στην επαγγελματική, στη μεταδευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, δεν εργάζονται ούτε λαμβάνουν σύνταξη από ίδρυμα του κύριου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ή του δημόσιου τομέα βάσει της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, είναι ορφανά από πατέρα και μητέρα ή συντηρούνταν από τον θανόντα γονέα ο οποίος είχε εγκαταλειφθεί από τον άλλο γονέα. Τα τέκνα που είναι ανίκανα προς εργασία και των οποίων η αναπηρία εμφανίστηκε πριν την ηλικία των 18 ετών δικαιούνται σύνταξη επιζώντων ανεξαρτήτως ηλικίας, για όσο χρόνο διαρκεί η αναπηρία τους,
- τα εγγόνια και οι ανιόντες συγγενείς, που ήταν ορφανά τη χρονική στιγμή του θανάτου του ασφαλισμένου και συντηρούνταν από τον θανόντα (μόνο για τους ασφαλισμένους πριν την 1η Ιανουαρίου 1993),
- οι γονείς (φυσικοί ή θετοί), οι οποίοι συντηρούνταν κυρίως από τον θανόντα (μόνο για τους ασφαλισμένους πριν την 1η Ιανουαρίου 1993).

Εάν ο θάνατος του ασφαλισμένου συζύγου συμβεί κατά τους πρώτους έξι μήνες του γάμου, ο επιζών σύζυγος δεν έχει κανένα δικαίωμα σύνταξης. Ο επιζών σύζυγος έχει δικαίωμα σύνταξης μόνον εάν ο θάνατος του ασφαλισμένου οφείλεται σε ατύχημα, εάν το ζεύγος έχει παιδί το οποίο γεννήθηκε ή νομιμοποιήθηκε μετά το γάμο ή εάν η σύζυγος είναι έγκυος. Εάν ο θάνατος του συνταξιοδοτημένου συζύγου συμβεί εντός 24 μηνών αμέσως μετά το γάμο, ο επιζών δεν έχει κανένα δικαίωμα σύνταξης.

Συντάξεις επιζώντων για τους ασφαλισμένους από την 1η Ιανουαρίου 1993

Σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου, τα μέλη της οικογένειάς του δικαιούνται σύνταξη επιζώντων βάσει των ίδιων προϋποθέσεων με αυτές που απαιτούνται για τη χορήγηση αναπηρικής σύνταξης.

Τι καλύπτεται;

Ύψος της σύνταξης επιζώντων

Για τους ασφαλισμένους πριν την 31η Δεκεμβρίου 1992, η σύνταξη την οποία δικαιούται ο επιζών σύζυγος ανέρχεται στο 70% της σύνταξης γήρατος την οποία θα εδικαιούτο ο θανών ασφαλισμένος ή την οποία ελάμβανε, εφόσον είχε συνταξιοδοτηθεί. Η ελάχιστη σύνταξη ανέρχεται σε 438,16 ευρώ τον μήνα, ενώ η μέγιστη σε 1.661,50 ευρώ τον μήνα, εξαιρουμένων των οικογενειακών επιδομάτων. Το εν λόγω ποσοστό χορηγείται στο σύνολό του για περίοδο τριών ετών. Με το πέρας αυτής της περιόδου, το ποσό που χορηγείται στον επιζώντα σύζυγο που εργάζεται η έχει συνταξιοδοτηθεί μειώνεται κατά 50 % μέχρι να φθάσει ο επιζών στην ηλικία των 65 ετών, οπότε μπορεί να λαμβάνει το 70 % της σύνταξης επιζώντων. Εντούτοις, εάν ο επιζών σύζυγος ήταν ανάπηρος, με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67 %, κατά την ημερομηνία του θανάτου, λαμβάνει το σύνολο της σύνταξης χωρίς κανένα περιορισμό, για όσο χρόνο διαρκεί η αναπηρία. Το δικαίωμα σύνταξης αίρεται, εάν ο επιζών σύζυγος τελέσει νέο γάμο.

Η σύνταξη ορφανού τέκνου ανέρχεται στο 20 % της σύνταξης γήρατος την οποία θα εδικαιούτο ο θανών ασφαλισμένος. Τα ορφανά τέκνα από πατέρα και μητέρα λαμβάνουν το 60 % της εν λόγω σύνταξης γήρατος. Το συνολικό ποσό των συντάξεων επιζώντων που καταβάλλονται στους δικαιούχους δεν μπορεί να υπερβαίνει αυτό που θα λάμβανε ο θανών ασφαλισμένος. Για τα ορφανά τέκνα από πατέρα και μητέρα, το ποσό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60 % της εν λόγω σύνταξης. Εάν το σύνολο των συντάξεων υπερβαίνει αυτό το επίπεδο, κάθε σύνταξη μειώνεται αναλογικά.

Για τους ασφαλισμένους από την 1η Ιανουαρίου 1993, το ύψος της σύνταξης την οποία μπορεί να διεκδικήσει ο επιζών σύζυγος αντιστοιχεί στο 50% της βασικής σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας που θα λάμβανε ο ασφαλισμένος ή την οποία λάμβανε για βαθμό αναπηρίας 80% την ημέρα του θανάτου του. Η ελάχιστη σύνταξη ανέρχεται σε 396,58 ευρώ τον μήνα, ενώ η μέγιστη σε 1.386,70 ευρώ τον μήνα, εξαιρουμένων των οικογενειακών επιδομάτων. Με το πέρας περιόδου τριών ετών μετά την ημερομηνία του θανάτου, το ύψος της σύνταξης που χορηγείται στον επιζώντα σύζυγο, είτε αυτός εργάζεται είτε έχει συνταξιοδοτηθεί, μειώνεται στο 50 % μέχρι ο επιζών να φθάσει στην ηλικία των 65 ετών, οπότε του καταβάλλεται το 70 % της σύνταξης επιζώντων. Εντούτοις, εάν ο επιζών σύζυγος ήταν ανάπηρος, με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67 %, κατά την ημερομηνία του θανάτου, λαμβάνει το σύνολο της σύνταξης χωρίς κανένα περιορισμό, για όσο χρόνο διαρκεί η αναπηρία.

Τα ορφανά τέκνα δικαιούνται το 25 % της σύνταξης γήρατος που λάμβανε ή θα λάμβανε ο θανών. Αυτό το ποσό ανέρχεται στο 50 %, εάν έχουν αποβιώσει και οι δυο γονείς, εκτός εάν το παιδί δικαιούται τη σύνταξη του πατέρα ή της μητέρας του. Το συνολικό ποσό της σύνταξης επιζώντων που λαμβάνουν οι δικαιούχοι δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το 80 % της κατώτατης σύνταξης γήρατος και μεγαλύτερο από το 100 % της σύνταξης του θανόντος. Τέλος, το δικαίωμα σύνταξης επιζώντων αναγνωρίζεται επίσης στον διαζευγμένο σύζυγο δικαιούχου σύνταξης. Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο του [ΙΚΑ-ΕΤΑΜ](#) ή απευθυνθείτε στο αρμόδιο τοπικό υποκατάστημα του [ΙΚΑ-ΕΤΑΜ](#).

Επίδομα για έξοδα κηδείας

Ο θάνατος είτε ασφαλισμένου που έχει συμπληρώσει 100 ημέρες εργασίας στη διάρκεια του έτους που προηγείται του έτους θανάτου του ή στη διάρκεια των τελευταίων 15 μηνών της ζωής του, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι 3 τελευταίοι μήνες, είτε ενός δικαιούχου σύνταξης γήρατος, αναπηρίας ή επιδόματος θανάτου, θεμελιώνει δικαίωμα σε κατ' αποκοπή βοήθημα ισοδύναμο με το οκταπλάσιο των αποδοχών αναφοράς της υψηλότερης ασφαλιστικής κατηγορίας. Η αποζημίωση αυτή δεν χορηγείται σε περίπτωση θανάτου

συντηρούμενου μέλους. Η αποζημίωση καταβάλλεται, κατά κανόνα, στη χήρα ή στο άτομο που επωμίστηκε τα έξοδα κηδείας. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την καταβολή αυτού του βοηθήματος είναι τα ακόλουθα:

- βιβλιάριο υγείας του θανόντος,
- πιστοποιητικό θανάτου
- ασφαλιστικό βιβλιάριο (εάν ο θανών ή η θανούσα εργαζόταν) ή βεβαίωση διακοπής της σύνταξης (για δικαιούχο σύνταξης),
- πρωτότυπα αποδείξεων του γραφείου τελετών.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;

Τα δικαιολογητικά που οφείλετε να προσκομίσετε στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για να λάβετε σύνταξη επιζώντων είναι τα ίδια με αυτά που απαιτούνται για τη **σύνταξη γήρατος**. Επίσης, θα χρειαστεί να προσκομίσετε τη ληξιαρχική πράξη θανάτου και το πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης του θανόντος (εκδίδονται από τον Δήμο, τη Νομαρχία ή το Πρωτοδικείο) που αποδεικνύει την ύπαρξη δεσμών γάμου μέχρι την ημέρα του θανάτου.

Εάν κατοικείτε σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορείτε να υποβάλλετε την αίτησή σας στο ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης του τόπου διαμονής σας. Τέλος, οι περίοδοι ασφάλισης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνυπολογίζονται με τις περιόδους τις οποίες ο θανών ασφαλισμένος είχε συμπληρώσει στην Ελλάδα. Στην αίτηση που υποβάλλετε για χορήγηση σύνταξης, πρέπει να αναφέρετε τις εν λόγω περιόδους καθώς και να επισυνάψετε όλα τα δικαιολογητικά που περιέχει ο προσωπικός σας φάκελος ασφαλισμένου.

Τα δικαιώματά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι κανόνες που ισχύουν για τις συντάξεις επιζώντων συζύγων ή ορφανών τέκνων και για τα επιδόματα θανάτου είναι εν γένει οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τις συντάξεις αναπηρίας και γήρατος (βλ. κεφάλαια V και VI). Συγκεκριμένα, οι συντάξεις επιζώντων και τα επιδόματα θανάτου πρέπει να καταβάλλονται χωρίς μειώσεις, τροποποιήσεις ή αναστολές ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του επιζώντος συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία*.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες

Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Εάν είστε μισθωτός, υπάγεστε στο καθεστώς ασφάλισης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εφόσον:

- είστε θύμα ατυχήματος που έλαβε χώρα στη διάρκεια της εργασίας σας ή σε σχέση με αυτήν (εργατικό ατύχημα),
- είστε θύμα ατυχήματος που συνέβη κατά τη μετάβαση στην εργασία σας ή κατά την επιστροφή σας από αυτήν,
- είστε θύμα ατυχήματος που δεν οφείλεται στην εργασία σας ή
- πάσχετε από ασθένεια οφειλόμενη στις δυσμενείς επιπτώσεις της εργασίας σας, υπό τον όρο ότι η ασθένειά σας περιλαμβάνεται στον επίσημο κατάλογο επαγγελματικών ασθενειών (όπως αυτές προβλέπονται στο πλαίσιο του κανονισμού ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ).

Τα ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες δεν υπάγονται σε συγκεκριμένο κλάδο ασφάλισης. Η ασθένεια ή η προσωρινή ανικανότητα προς εργασία εμπίπτουν στο σύστημα ασφάλισης ασθενείας, ενώ η αναπηρία και ο θάνατος υπόκεινται στις διατάξεις της συνταξιοδοτικής ασφάλισης.

Τι καλύπτεται;

Εργατικά ατυχήματα

Έχετε δικαίωμα στις παροχές σε χρήμα και σε είδος, ανεξαρτήτως των περιόδων ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει. Αυτό σημαίνει ότι δεν απαιτείται ελάχιστη περίοδος ασφάλισης. Εντούτοις, πρέπει να είστε ασφαλισμένος.

Το επίδομα εργατικού ατυχήματος καταβάλλεται από την πρώτη ημέρα της δήλωσης του ατυχήματος, ενώ το ύψος του υπολογίζεται κατά τον ίδιο τρόπο με αυτόν που ισχύει για το επίδομα ασθενείας για συνήθη ασθένεια. Δεν υπάρχει περίοδος αναμονής τριών ημερών όπως στην περίπτωση ασθένειας, αλλά η ανικανότητα προς εργασία πρέπει να διαρκεί πάνω από 3 ημέρες.

Εάν το ατύχημα συμβεί την πρώτη ημέρα της εργασίας σας, το ύψος του επιδόματος υπολογίζεται βάσει του ποσοστού αναφοράς της κατηγορίας ασφαλισμένων στην οποία κατατάσσεστε βάσει των αποδοχών που λαμβάνετε την ημέρα του ατυχήματος. Σε περίπτωση μόνιμης ανικανότητας ή θανάτου λόγω εργατικού ατυχήματος, λαμβάνετε αναπηρική σύνταξη ή τα μέλη της οικογένειάς σας λαμβάνουν σύνταξη επιζώντων.

Λοιπά ατυχήματα

Έχετε δικαίωμα στις παροχές σε είδος και σε χρήμα της ασφάλισης ασθενείας, υπό τον όρο ότι έχετε συμπληρώσει το ήμισυ των ημερών εργασίας που απαιτούνται γενικά για τη χορήγηση αυτών των παροχών (ήτοι, 25 ή 50 ημέρες).

Επαγγελματικές ασθένειες

Οι άμεσα ασφαλισμένοι που εργάζονται και οι συνταξιούχοι δικαιούνται επίδομα επαγγελματικής ασθένειας όταν πάσχουν από χρόνια ασθένεια η οποία εμφανίζεται μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο των επαγγελμαμάτων που προβλέπονται από

τον κανονισμό ασθένειας του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Αρμόδιες για την επαλήθευση του επαγγελματικού χαρακτήρα μιας ασθένειας είναι οι υπηρεσίες του τοπικού υποκαταστήματος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Επιδόματα Θανάτου

Ο θάνατος ενός ασφαλισμένου που έχει συμπληρώσει 100 ημέρες εργασίας στη διάρκεια του έτους που προηγείται του θανάτου του ή στη διάρκεια των τελευταίων 15 μηνών κατά τους οποίους βρισκόταν εν ζωή, χωρίς να λογαριάζονται, σε αυτή την περίπτωση, οι τελευταίοι 3 μήνες, ή ενός δικαιούχου σύνταξης γήρατος, αναπηρικής σύνταξης ή επιδόματος θανάτου, παρέχει δικαίωμα σε κατ' αποκοπή βοήθημα που ισούται με το οκταπλάσιο του ποσοστού αναφοράς της υψηλότερης ασφαλιστικής κατηγορίας. Η αποζημίωση αυτή δεν χορηγείται σε περίπτωση θανάτου συντηρούμενου μέλους. Καταβάλλεται, κατά κανόνα, στη χήρα ή στο άτομο που επωμίστηκε τα έξοδα κηδείας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Είτε εσείς είτε κάποιος που ενεργεί για λογαριασμό σας, πρέπει να αναφέρει αμέσως το ατύχημα στον εργοδότη σας και στο τοπικό κατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και σε κάθε περίπτωση εντός 5 εργάσιμων ημερών. Εκτός ειδικών περιπτώσεων, η συγκεκριμένη προθεσμία δεν μπορεί να παραταθεί. Όταν το ατύχημα προκαλέσει ολική αναπηρία, η προθεσμία παρατείνεται στο 1 έτος και όταν έχει ως συνέπεια το θάνατο στα 2 έτη.

Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την καταβολή του επιδόματος θανάτου είναι τα ακόλουθα:

- βιβλιάριο υγείας του θανόντος,
- πιστοποιητικό θανάτου
- ασφαλιστικό βιβλιάριο (εάν ο θανών ή η θανούσα εργαζόταν) ή βεβαίωση διακοπής της σύνταξης (για δικαιούχο σύνταξης),
- πρωτότυπα αποδείξεων του γραφείου τελετών.

Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες μοιάζουν πολύ με τις διατάξεις για τα παροχές ασθένειας (βλ. ενότητες II και III). Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, εάν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένοι για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, δικαιούστε συνήθως, σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, υγειονομική περίθαλψη στη χώρα αυτή. Οι παροχές σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από τον οργανισμό στον οποίο είστε ασφαλισμένοι, ακόμη και αν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε άλλη χώρα.*

Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα ή επαγγελματικές ασθένειες, ο φορέας στον οποίο είστε ασφαλισμένοι πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο ΙΧ: Οικογενειακά επιδόματα

Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;

Εάν έχετε συνάψει σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου με εργοδότη, είστε ασφαλισμένος στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και καταβάλλετε εισφορές στο ΔΛΟΕΜ, έχετε δικαίωμα, υπό ορισμένες συνθήκες, στις οικογενειακές παροχές οι οποίες καταβάλλονται από τον Οργανισμό Απασχόλησης (ΟΑΕΔ).

Για να λάβετε αυτές τις παροχές, πρέπει απαραίτητως να έχετε εργαστεί τουλάχιστον 50 ημέρες στη διάρκεια του ημερολογιακού έτους που προηγείται του έτους χορήγησης των επιδομάτων, να έχετε λάβει σε τακτική βάση παροχές ανεργίας επί δύο μήνες ή να έχετε αποδείξει ανικανότητα προς εργασία επί δύο μήνες συνεχώς.

Τα τέκνα για τα οποία καταβάλλονται τα οικογενειακά επιδόματα, πρέπει:

- να είναι έως 18 ετών ή έως 22 ετών σε περίπτωση που σπουδάζουν, ή να είναι ανίκανα προς εργασία (περίπτωση κατά την οποία οι παροχές χορηγούνται για όσο χρόνο διαρκεί η ανικανότητα),
- να είναι άγαμα,
- να διαμένουν στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι μισθωτοί οι οποίοι, βάσει συλλογικής σύμβασης εργασίας, νόμου, καταστατικού επιχείρησης ή άλλων διατάξεων, λαμβάνουν από τον εργοδότη τους οικογενειακά επιδόματα υψηλότερα από αυτά που χορηγούνται από το ΔΛΟΕΜ, δεν έχουν δικαίωμα στις παροχές του ΔΛΟΕΜ.

Εκτός από τους γονείς, τα άτομα που μπορούν να λάβουν οικογενειακά επιδόματα είναι:

- τα εγγόνια, οι αδελφοί και οι αδελφές, τα ανήψια, υπό τον όρο ότι συντηρούνται από τον δικαιούχο του επιδόματος, ότι είναι ορφανά από πατέρα ή μητέρα ή ότι ο επιζών γονέας δεν εργάζεται,
- ο παππούς ή η γιαγιά, ο θείος ή η θεία, υπό τον όρο ότι συντηρούν ορφανά,
- οι ανιόντες συγγενείς ή τρίτα άτομα, υπό τον όρο ότι τους έχει νομίμως ανατεθεί η κηδεμονία.

Τι καλύπτεται;

Ύψος παροχών

Το ποσό που καταβάλλεται στους δικαιούχους είναι ανάλογο με τον αριθμό των τέκνων και παρέχεται μηνιαίως. Επί του παρόντος, τα επιδόματα διαμορφώνονται ως ακολούθως:

- 1 παιδί: 8,22 ευρώ
- 2 παιδιά: 24,65 ευρώ
- 3 παιδιά: 55,47 ευρώ
- 4 παιδιά: 67,38 ευρώ.

Για κάθε επόμενο τέκνο, προστίθενται άλλα 11,30 ευρώ. Προβλέπεται πρόσθετο μηνιαίο επίδομα ύψους 2,93 ευρώ για το τρίτο εν ζωή τέκνο που έχει γεννηθεί μετά την 1η Ιανουαρίου 1982. Το επίδομα αυξάνεται κατά 3,67 ευρώ τον μήνα για κάθε τέκνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- για τα ορφανά από πατέρα και μητέρα,
- για τα τέκνα με αναπηρία,
- για τα μη αναγνωρισμένα τέκνα που έχουν γεννηθεί εκτός γάμου,
- όταν ο σύζυγος του δικαιούχου υπηρετεί στις ένοπλες δυνάμεις,
- όταν ο/η δικαιούχος είναι χήρος ή χήρα ή,
- όταν ο/η δικαιούχος έχει σύζυγο με αναπηρία.

Το δικαίωμα στις οικογενειακές παροχές ασκείται κατά το ημερολογιακό έτος στη διάρκεια του οποίου αποκτήθηκε και επί ένα ακόμη μήνα μετά το τέλος αυτού του έτους. Η λήψη των επιδομάτων διακόπτεται με το πέρας μιας συμπληρωματικής περιόδου 3 μηνών μετά την καθορισμένη προθεσμία για την υποβολή αιτήσεων.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;

Για να λάβετε τα οικογενειακά επιδόματα, πρέπει να υποβάλετε αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου ή μέσω ταχυδρομείου, αίτηση στην αρμόδια υπηρεσία του ΟΑΕΔ του τόπου διαμονής σας ή σε Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), η οποία πρέπει να συνοδεύεται από τα σχετικά δικαιολογητικά.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα οικογενειακά επιδόματα, [επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο](#) ή επικοινωνήστε με το τοπικό γραφείο του ΟΑΕΔ.

Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα χαρακτηριστικά και το ύψος των οικογενειακών επιδομάτων ποικίλουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο.* Είναι επομένως σημαντικό να γνωρίζετε ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να σας χορηγεί τα επιδόματα αυτά και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται. Οι γενικές αρχές για τον προσδιορισμό της σχετικής νομοθεσίας διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=el>.

Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος.

Εάν μια οικογένεια δικαιούται επιδόματα βάσει της νομοθεσίας περισσότερων της μίας χωρών, λαμβάνει κατά κανόνα τα υψηλότερα ποσά των παροχών που προβλέπονται βάσει της νομοθεσίας μίας από τις χώρες αυτές. Με άλλα λόγια, η οικογένεια αντιμετωπίζεται ως εάν όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να διαμένουν και να είναι ασφαλισμένα στη χώρα με την ευνοϊκότερη νομοθεσία.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Τα οικογενειακά επιδόματα δεν μπορούν να καταβάλλονται εις διπλούν για την ίδια περίοδο και για το ίδιο μέλος της οικογένειας. Υπάρχουν κανόνες προτεραιότητας σύμφωνα με τους οποίους προβλέπεται η αναστολή των επιδομάτων από μία χώρα μέχρι του ποσού εκείνων που καταβάλλονται από τη χώρα που είναι κατά βάση αρμόδια για την καταβολή τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο X: Ανεργία

Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;

Όλοι οι μισθωτοί που είναι ασφαλισμένοι υπό το καθεστώς ασφάλισης ενός ιδρύματος κοινωνικής ασφάλισης καλύπτονται αυτόματα από την ασφάλιση ανεργίας. Ωστόσο, επίδομα ανεργίας δικαιούστε μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- εάν δεν έχετε απολυθεί λόγω επαγγελματικού σφάλματος,
- εάν είστε ικανός προς εργασία και επιθυμείτε να εργαστείτε,
- εάν είστε τουλάχιστον 16 ετών,
- εάν έχετε παρουσιαστεί και εγγραφεί αυτοπροσώπως στο γραφείο εργασίας,
- εάν είστε διατεθειμένος να εργαστείτε,
- εάν μπορείτε να αποδείξετε ότι έχετε ασφάλιση ανεργίας για περίοδο τουλάχιστον 125 ημερών εντός των 14 μηνών που προηγούνται της διακοπής της εργασίας σας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι δύο τελευταίοι μήνες.

Εάν υποβάλετε για πρώτη φορά αίτηση για παροχές ανεργίας, πρέπει, επίσης, να έχετε συμπληρώσει 80 ημέρες ασφάλισης κατ' έτος στη διάρκεια των 2 ετών που προηγούνται της έναρξης της ανεργίας. Εφόσον χρειαστεί, μπορούν επίσης να συνυπολογιστούν οι περίοδοι ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τι καλύπτεται;

Ύψος παροχών

Οι παροχές ανεργίας περιλαμβάνουν ένα βασικό ποσό και συμπληρώματα για κάθε συντηρούμενο μέλος της οικογένειάς σας. Το βασικό επίδομα ανέρχεται στο 40 % του μισθού που λαμβάνετε κατά τη χρονική στιγμή της απόλυσης. Οι υπάλληλοι λαμβάνουν το 50 % του τελευταίου μισθού τους, υπό τον όρο το ποσοστό αυτό να μην είναι μικρότερο από τα δύο τρίτα των αποδοχών ενός ανειδίκευτου εργάτη. Το ανώτατο όριο του ποσού του επιδόματος καθορίζεται βάσει απόφασης του υπουργείου Εργασίας ανάλογα με τη σχέση εισφορών-παροχών του ταμείου ασφάλισης ανεργίας του ΟΑΕΔ. Το βασικό επίδομα προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε συντηρούμενο μέλος της οικογένειάς.

Διάρκεια της παροχής

Η διάρκεια της περιόδου καταβολής των παροχών ανεργίας εξαρτάται από τον αριθμό ημερών εργασίας που έχετε συμπληρώσει κατά τους τελευταίους 14 μήνες. Το κατώτατο όριο των 125 ημερών αντιστοιχεί σε πέντε μήνες παροχών, οι 150 ημέρες αντιστοιχούν σε έξι μήνες, οι 180 ημέρες σε οκτώ μήνες, οι 220 ημέρες σε δέκα μήνες και οι 250 ημέρες σε 12 μήνες.

Οι παροχές ανεργίας θα σας χορηγούνται για 25 ημέρες το μήνα. Εάν επιθυμείτε να συνεχίσετε να τις λαμβάνετε μέχρι το τέλος της περιόδου χορήγησης, πρέπει να αποδείξετε εκ νέου ότι έχετε συμπληρώσει τον αριθμό των απαιτούμενων ημερών εργασίας. Η καταβολή των παροχών ανεργίας διακόπτεται, εάν αρχίσετε να εργάζεστε και πάλι ή εάν κριθείτε προσωρινά ανίκανος προς εργασία. Το δικαίωμα στις παροχές αίρεται με το θάνατο του άνεργου ή με τη χορήγηση σύνταξης, σε περίπτωση μόνιμης ανικανότητας προς εργασία ή όταν ο άνεργος δεν τίθεται στη διάθεση του γραφείου απασχόλησης.

Σε περίπτωση ασθένειας στη διάρκεια της περιόδου λήψης των παροχών ανεργίας

Προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης των παροχών ασθένειας, οι ημέρες κατά τις οποίες λαμβάνετε τις παροχές ανεργίας εξομοιώνονται με ημέρες εργασίας από το ίδρυμα ασφάλισης ασθένειας στο οποίο είστε ασφαλισμένος. Εάν, στη διάρκεια της περιόδου λήψης των παροχών ασθένειας, δεν είστε ικανός προς εργασία λόγω ασθένειας, συνεχίζετε να λαμβάνετε τις παροχές ανεργίας που δικαιούστε για ακόμη 5 ημέρες, χωρίς να έχετε, ταυτόχρονα, δικαίωμα στις παροχές της ασφάλισης ασθένειας σε χρήμα. Εάν η ασθένεια παραταθεί, η καταβολή των παροχών ανεργίας θα διακοπεί και θα σας καταβληθούν οι παροχές της ασφάλισης ασθένειας σε χρήμα, υπό τον όρο ότι τις δικαιούστε από το ταμείο ασθένειας στο οποίο υπάγεστε.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;

Η διαχείριση της ασφάλισης ανεργίας εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Οργανισμού Απασχόλησης (ΟΑΕΔ), ο οποίος χορηγεί τις παροχές ανεργίας και ασθένειας στα πρόσωπα που είναι άνεργα.

Για να δικαιούστε παροχή ανεργίας, πρέπει να εγγραφείτε αυτοπροσώπως στο γραφείο εργασίας του τόπου διαμονής σας και να προσκομίσετε αίτηση χορήγησης παροχών εντός 60 ημερών μετά τη διακοπή της δραστηριότητάς σας. Οι παροχές ανεργίας χορηγούνται μόνο εάν η υπηρεσία εργασίας του ΟΑΕΔ που εξετάζει την αίτησή σας δεν μπορεί να σας βρει κατάλληλη εργασία. Η αίτησή σας πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

- απόσπασμα ατομικού λογαριασμού ασφάλισης,
- καταγγελία της συμβάσεως εργασίας,
- υπεύθυνη δήλωση που πιστοποιεί ότι δεν ασκείτε άλλη δραστηριότητα και με την οποία δεσμεύεστε να δηλώσετε την έναρξη οποιασδήποτε νέας δραστηριότητας στον ΟΑΕΔ
- βιβλιάριο υγείας των συντηρούμενων μελών της οικογένειάς σας.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Αρμόδιο για τη χορήγηση παροχών ανεργίας είναι συνήθως το κράτος μέλος στο οποίο απασχολείστε. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζόμενους και άλλους διασυνοριακούς εργαζόμενους, οι οποίοι έχουν διατηρήσει τον τόπο κατοικίας τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εργάζονται.

Περίοδοι ασφάλισης ή απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Εάν θέλετε να αναζητήσετε εργασία σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εξάγετε τις παροχές αυτές για ορισμένο χρονικό διάστημα.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι διαβίωσης

Πότε δικαιούστε παροχές λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Πέραν ενός ειδικού επιδόματος στέγασης (*Στεγαστική Συνδρομή*), δεν υπάρχει στην Ελλάδα κανένα γενικό ή ειδικό σύστημα χορήγησης εγγυημένου ελάχιστου εισοδήματος.

Τι καλύπτεται;

Το στεγαστικό επίδομα είναι μη ανταποδοτική παροχή. Πρόκειται για επίδομα ενοικίου το οποίο καταβάλλεται σε ανασφάλιστους και οικονομικά ασθενείς ηλικιωμένους άνω των 65 ετών που μένουν μόνοι τους ή με τον/τη σύζυγο και δεν έχουν δικό τους σπίτι. Το στεγαστικό επίδομα ανέρχεται σε 335 ευρώ.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης;

Το πρόγραμμα υλοποιεί η Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας κάθε νομαρχίας (βλ. Παράρτημα).

Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων διαβίωσης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Ο συντονισμός των κανόνων της ΕΕ αφορά μόνο την κοινωνική ασφάλιση και όχι τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη

Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;

Στην Ελλάδα δεν εφαρμόζεται χωριστό καθεστώς μακροχρόνιας περίθαλψης. Υλοποιούνται, αντίθετως, διάφορα προγράμματα φροντίδας ηλικιωμένων. Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» εμπίπτει στο πλαίσιο των υπηρεσιών πρωτοβάθμιας κοινωνικής πρόνοιας και παρέχει νοσηλευτική φροντίδα, υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και βοήθεια κατ' οίκον σε ηλικιωμένους που μένουν μόνοι τους συνέχεια ή κάποιες ώρες της ημέρας και δεν μπορούν να φροντίσουν επαρκώς τον εαυτό τους, αλλά και σε ανθρώπους με αναπηρίες που βιώνουν καταστάσεις απομόνωσης, αποκλεισμού ή οικογενειακής κρίσης.

Τι καλύπτεται;

Στόχος του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» είναι η στήριξη και η φροντίδα ηλικιωμένων στο σπίτι τους και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Κατά τη διάρκεια της ημέρας, σε αστικές και προαστιακές περιοχές, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.) φιλοξενούν ηλικιωμένους που δεν μπορούν να φροντίσουν τον εαυτό τους (λόγω σωματικών δυσκολιών, άνοιας, κ.λπ.), τους οποίους δεν μπορούν να φροντίσουν τα μέλη των οικογενειών τους λόγω της εργασίας τους, ή σοβαρών κοινωνικών ή οικονομικών προβλημάτων ή προβλημάτων υγείας.

Τα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.) είναι ανοιχτά προγράμματα στα οποία μετέχουν ηλικιωμένοι άνω των 60 ετών χωρίς κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, με στόχο την ενσωμάτωση και την κοινωνικοποίηση όλων των μελών της κοινωνίας. Παρέχουν στους ηλικιωμένους κάθε είδους οργανωμένες δραστηριότητες αναψυχής, ιατρική φροντίδα, φυσιοθεραπεία, εργοθεραπεία, κοινωνική εργασία, νοσοκομειακή φροντίδα και κάθε είδους υπηρεσία υλικής και ψυχολογικής υποστήριξης.

Υπάρχουν επίσης Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων, οι οποίες παρέχουν πλήρη περίθαλψη σε ηλικιωμένους που μένουν σε αυτά τα κέντρα φροντίδας.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» υλοποιείται υπό την αιγίδα των κατά τόπους δημοτικών αρχών ολόκληρης της χώρας, κυρίως δε σε απομακρυσμένες ορεινές και νησιωτικές περιοχές. Υπεύθυνες για τη θέσπιση και τη λειτουργία των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων είναι δημοτικές επιχειρήσεις, κοινές δημοτικές επιχειρήσεις, δημοτικές επιχειρηματικές ενώσεις τοπικών αρχών, καθώς και ιδιωτικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, οι οποίες συνεργάζονται με τοπικούς φορείς που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες όπως με μονάδες υγείας και με τις νομαρχιακές Διευθύνσεις Πρόνοιας της χώρας που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες.

Οι μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων μπορεί να είναι μη κερδοσκοπικού ή κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Στην πρώτη περίπτωση, λειτουργούν υπό την αιγίδα φιλανθρωπικών σωματείων, τοπικών αρχών ή της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Στη δεύτερη περίπτωση, πρόκειται για ιδιωτικές επιχειρήσεις. Το υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής του, έχει συμβληθεί με ιδιωτικές μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων για την παροχή ορισμένου αριθμού κρεβατιών, με σκοπό τη φροντίδα άπορων ηλικιωμένων που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν από τις δημόσιες μονάδες λόγω έλλειψης ή ανεπάρκειας κρεβατιών. Το κόστος των κρεβατιών αυτών καλύπτεται από τον εθνικό προϋπολογισμό.

Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης υπάγονται επίσης στους κανόνες της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης, όπως οι παροχές ασθενείας. Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα.*

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε είδος χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα ωσάν να ήσαστε ασφαλισμένος στη χώρα αυτή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι

Το κύριο ελληνικό ασφαλιστικό ίδρυμα είναι το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Είναι αρμόδιο για όλους τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης, εκτός της ασφάλισης ανεργίας και των οικογενειακών παροχών που υπάγονται στην αρμοδιότητα του ΟΑΕΔ. Εάν ζείτε στην Ελλάδα και δεν είστε σίγουροι σχετικά με τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις σας όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, μπορείτε να απευθυνθείτε στο τοπικό υποκατάστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ του τόπου διαμονής σας.

Ορισμένες κατηγορίες ατόμων δεν καλύπτονται από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η πλειονότητα των ατόμων αυτών καλύπτεται από τον ΟΑΕΕ (αυτοαπασχολούμενοι, ιδίως έμποροι, καταστηματάρχες και επαγγελματιοβιοτέχνες, αυτοκινητιστές, ξενοδόχοι και ταξιδιωτικοί πράκτορες), το ΕΤΑΑ (μηχανικοί, γιατροί, δικηγόροι) ή τον ΟΓΑ (αγρότες). Υπάρχει, επίσης, μικρός αριθμός συστημάτων για ειδικότερα επαγγέλματα. Εάν καλύπτεσθε από κάποιο από αυτά τα συστήματα, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μπορεί να σας ενημερώσει πιο αναλυτικά.

Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών
Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων
Χαλκοκονδύλη 17
10241 Αθήνα

Social Insurance Institute (IKA-ETAM)
Directorate for International Relations
Chalkokondili 17
10241 Athens
Tel.: +30 520 055 5184
www.ika.gr

Υπουργείο Εργασίας Και Κοινωνικής Ασφάλισης
Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Διεύθυνση Διακρατικής Κοινωνικής Ασφάλισης
Σταδίου 29
10110 Αθήνα

Ministry of Labour and Social Security
General Secretariat for Social Security
Directorate for International Relations
Stadiou Street 29
10110 Athens
Tel.: +30 210 336 8000
www.ggka.gr

Υπουργείο Εργασίας Και Κοινωνικής Ασφάλισης
Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων
Τμήμα ΕΕ
Πειραιώς 40
10182 Αθήνα
Ministry of Labour and Social Security
Directorate International Relations
Section E.U.
Pireos Street 40
10182 Athens C.P.
Tel.: +30 210 529 5101

www.yrakp.gr

Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
Υπηρεσία Δημοσίων Και Διεθνών Σχέσεων
Τμήμα ΕΕ
Πατησίων 30 - 10170 Αθήνα

Agricultural Insurance Organisation (OGA)
Service for Public and International Relations
Section E.U.
Patission Street 30
10170 Athens C.P.
Tel.: +30 210 332 2100
www.oga.gr

Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)
Διεύθυνση Παροχών Συντάξεων
Τμήμα Διεθνών Σχέσεων
Αγίου Κωνσταντίου 5
104 31 Αθήνα

Social Security Organisation for the Self-Employed (ΟΑΕΕ)
Directorate for Pensions
International Relations Section
Agiou Konstantinou street 5
104 31 Athens
Tel: +30 210 5274372-74
www.oaee.gr

Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολουμένων (ΕΤΑΑ)
www.etaa.gr

Τομέας ΤΣΜΕΔΕ – Μηχανικών
Κολοκοτρώνη 4 10561 Αθήνα
Τομέας ΤΣΑΥ-Υγειονομικών
Αχαρνών 27, 10439 Αθήνα
Τομέας ΤΑΝ – Νομικών
Σωκράτους 53, 10431 Αθήνα

Insurance Fund for Independent Professionals (ΕΤΑΑ)
www.etaa.gr
Section for Engineers – TSMEDE
Kolokotroni street 4 10561 Athens, tel: +30 210 3740000, www.tsmede.gr
Section for Medicals – TSAY
Acharnon street 27, 10439 Athens, tel: +30 210 8816911-17, www.tsay.gr
Section for Lawyers – TAN
Socratous street 53, 10431 Athens, tel: + 30 210 5296165-171, www.tnomik.gr

Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
Διεύθυνση Ασφάλισης
Τμήμα Διμερών Συμβάσεων Και Εφαρμογής Κοινοτικών Κανονισμών
Εθνικής Αντίστασης 8
17342 Άνω Καλαμάκι

Labour Employment Office (ΟΑΕΔ)
Directorate Insurance
Section Bilateral Relations And Implementation Of EU Directives
Ethnikis Antistassis Street 8

17342 Ano Kalamaki C.P.
Tel.: +30 210 998 9000
www.oaed.gr

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα παροχές σε χρήμα

Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα¹, παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου. Οι παροχές αυτές σε χρήμα δεν μπορούν επομένως να «εξαχθούν» σε περίπτωση εγκατάστασής σας σε άλλη χώρα της Ευρώπης, ακόμη και αν εξακολουθείτε να είστε ασφαλισμένος στην Ελλάδα.

Η ειδική μη ανταποδοτική παροχή για την Ελλάδα είναι η ακόλουθη:

- Ειδικές παροχές υπέρ ηλικιωμένων (νόμος 1296/82).

¹ Βλ. παράρτημα Χ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 988/2009